

Scholengemeenschap voor vrijeschoolonderwijs

Jaarverslag 2011

Voorwoord.....	4
Waar staan we voor?	4
Onderwijs.....	5
Bijzondere leerlingactiviteiten.....	5
Tobiasschool (speciaal basisonderwijs).....	5
Stichtse Vrije School.....	5
Tobiasstroom (voortgezet lwoo-onderwijs)	5
Novalis College.....	6
Karel de Grote College.....	6
Onderwijs: algemeen.....	8
Tobiasschool (speciaal basisonderwijs).....	8
Novalis College.....	8
Karel de Grote College.....	9
Onderwijs: ontwikkelingen in de middenbouw (leerjaar 1 en 2).....	12
Stichtse Vrije School.....	12
Novalis College.....	12
Karel de Grote College.....	13
Onderwijs: ontwikkelingen in de leerroute vmbo-t (incl. praktische stroom)	15
Algemeen	15
Stichtse Vrije School.....	15
Tobiasstroom (voortgezet lwoo-onderwijs)	15
Novalis College.....	17
Karel de Grote College.....	18
Onderwijs: ontwikkelingen in de leerroutes havo en vwo	19
Stichtse Vrije School.....	19
Novalis College.....	19
Karel de Grote College.....	19
Zorgstructuur	21
Tobiasschool (speciaal basisonderwijs).....	21
Stichtse Vrije School.....	21
Novalis College.....	21
Karel de Grote College.....	22
Organisatie.....	23
Algemeen	23
Stichtse Vrije School.....	23
Novalis College.....	24
Karel de Grote College.....	24
Opname Tobiasschool	25
Kwaliteit.....	26
Toezicht inspectie voortgezet onderwijs	26
Toezicht inspectie primair onderwijs.....	26
Klachten.....	26
Stichtse Vrije School.....	26
Karel de Grote College.....	26
Horizontale verantwoording.....	28
Medezeggenschapsraad.....	28
Tobiasschool (speciaal basisonderwijs).....	28
Stichtse Vrije School.....	28
Novalis College.....	29
Karel de Grote College.....	29
Overleg pMR met rectoren en bestuurder	30
Mensen.....	31
Personeelsbestand	31

Personeelsbeleid	31
Algemeen	31
Tobiasschool (speciaal basisonderwijs).....	33
Stichtse Vrije School.....	33
Novalis College.....	34
Karel de Grote College.....	35
Huisvesting en middelen.....	37
Tobiasschool (speciaal basisonderwijs).....	37
Stichtse Vrije School.....	37
Karel de Grote College.....	37
Financiën	38
Samenvatting en analyse jaarrekening 2011.....	38
Financiële kengetallen	38
Balans	38
Exploitatie 2011	39
Toelichting.....	40
Ouderbijdrage.....	40
LGF-gelden	40
Bijlage 1: Aantal leerlingen en verdeling over opleidingen	41
Bijlage 2: Examenresultaten	41
Bijlage 3: Gegevens scholengemeenschap en vestigingen	42
Bijlage 4: Jaarverslag raad van toezicht over 2011.....	42
Bijlage 5: Opbrengstenkaarten inspectie 2012	45

Voorwoord

U leest het jaarverslag van de Stichting Scholenmeenschap voor vrijeschoolonderwijs. Het verslag beschrijft de activiteiten in 2011 van de *Scholengemeenschap voor Voortgezet Vrijeschoolonderwijs* (met de vestigingen Stichtse Vrije School in Zeist met afdeling Tobiasstroom, Novalis College in Eindhoven en Karel de Grote College in Nijmegen) en van de *Tobiasschool in Zeist* (speciaal basisonderwijs), die op 1 augustus 2011 door de stichting is opgenomen. De activiteiten zijn gerubriceerd per onderwerp (onderwijs, organisatie, mensen etc.) waarbij in de meeste gevallen een uitsplitsing naar vestiging/school is gemaakt. Dit jaarverslag bevat ook een samenvatting van de jaarrekening 2011. De volledige jaarrekening kunt u [hier](#) downloaden. Het vrijeschoolonderwijs wordt mede gekenmerkt door vele leerlingactiviteiten. De bijzondere hebben we voor u in het begin aangestipt.

Tenslotte vindt u in de bijlagen cijfermatige gegevens.

F.L.Ebskamp, bestuurder

Waar staan we voor?

“Men dient niet te vragen: ‘wat moet de mens weten en kennen voor de bestaande sociale orde? Maar: wat is in de mens in aanleg aanwezig en wat kan in hem ontwikkeld worden? Dan zal het mogelijk zijn de sociale orde steeds nieuwe krachten toe te voeren uit de opgroeiende generatie. Dan zal altijd datgene in die orde leven wat de tot haar toetredende volledige mensen ervan maken; daarentegen zal niet van de opgroeiende generatie gemaakt worden wat de bestaande sociale organisatie ervan wil maken.” Rudolf Steiner

De inspiratie van ons vrijeschoolonderwijs vindt zijn oorsprong in inzichten van de grondlegger van de antroposofie, Rudolf Steiner, die we in de dagelijkse ontmoeting met onze leerlingen, met de samenleving en met andere inspiratiebronnen voortdurend willen toetsen en verder ontwikkelen. Tegelijk kent onze pedagogie een onvervreembare kern: de gedachte dat iedere mens zijn eigen unieke levensweg gaat en dat hij zich daarbij laat leiden door allerlei motieven, vaak zonder zich daarvan bewust te zijn. Ons onderwijs wil de opgroeiende mens helpen om deze motieven te verhelderen en te ontwikkelen. Alleen wanneer ons onderwijs volop aandacht besteedt aan de onderlinge samenhang tussen materiële, ideële en sociale motieven (de eigen idealen, het innerlijke richtingsgevoel, de behoefte 'ertoe te doen' en voor anderen iets te betekenen) zal de leerling met enthousiasme aan de slag gaan. Dan worden in de leerling voornemens voor de toekomstige samenleving gewekt.

Onderwijs

Bijzondere leerlingactiviteiten

Naast het brede schoolprogramma zijn er ook altijd een aantal bijzondere leerlingactiviteiten. Hieronder een greep uit de vele activiteiten van 2011.

Tobiaschool (speciaal basisonderwijs)

Op de Tobiaschool voert elke klas een **toneelvoorstelling** op, veelal gekoppeld aan de ontwikkelingsstof van de desbetreffende klas. Ook **uitstapjes** naar de brandweer n.a.v. de brievenperiode of de dierentuin komen voort uit de aangeboden ontwikkelingsstof.

Wat er aan bewegend en muzikaal onderwijs gedaan wordt, laten de leerlingen zien op de **culturele avond** die jaarlijks plaats vindt. Veel leerlingen leven een lange tijd naar deze avond toe, waar ze aan ouders, broers, zussen, oma's, opa's, oppassen,... laten zien wat ze kunnen. Op deze avond kunnen alle belangstellenden die rondom de leerlingen staan het bijzondere van het onderwijs op de Tobiaschool ervaren.

Op het einde van het schooljaar was er tenslotte ook het **schoolreisje**. Met een bus werden we naar Brabant gereden waar de leerlingen een dag zwemmend, varend en spelend doorbrachten in het waterparadijs Splesj!

Stichtse Vrije School

De tiendeklassers brachten een vierdaags (cultureel) bezoek aan Parijs of Berlijn, waarbij de leerlingen overnachtten in gezinnen en zich bekwaamden in de vreemde taal.

Alle leerlingen hebben meegedaan aan een interne ronde van het **Europees Scholierenparlement** en een selectie van leerlingen deed mee aan de provinciale en landelijke rondes. We hadden bij de landelijke ronde een winnaar.

Leerlingen van de elfde klassen voerden in de kerstweek het **kerstspel** uit Oberpfalz op voor de kleuterklassen van verschillende onderbouwen.

Na de kerstvakantie voerden leraren en leerlingen samen het Oberufer **Driekoningenspel** op voor leerlingen, ouders en belangstellenden.

De klassen 10 t/m 12 gaven twee grote **koorconcerten** in een kerk te Zeist. De achtste en negende klassen verzorgden het voorprogramma.

De examenklas dans verzorgde **euritmie-opvoeringen** en ging op tournee langs verschillende onderbouwen en heilpedagogische instellingen.

Enkele leerlingen namen deel aan landelijk georganiseerde **wiskundewedstrijden**.

In het kader van het Michaëlfest werd, zoals elk jaar, eind september een **actie** georganiseerd waarmee geld werd ingezameld voor een goed doel. Dit jaar was dat voor de Stichting Ravi, die kinderen in India helpt bij het kunnen volgen van basisonderwijs. Er werd meer dan €10.000 opgehaald.

Tobiasstroom (voortgezet lwoo-onderwijs)

Op 11 maart vond de **culturele avond** plaats, met ook dit jaar een grote opkomst. Uit het klassikaal onderwijs kwam een grote diversiteit aan presentaties: zang, instrumentaal, klassikaal gemaakte films en toneel. Veel plaats was er dit jaar in het programma ingeruimd voor individuele presentaties op het gebied van zang en dans. Het enthousiasme van de leerlingen voor de podiumpresentaties was aanstekelijk, hetgeen oversloeg op de aanwezigen. De opbrengst van de avond was bestemd voor het instrumentenfonds en een school in Zuid Afrika.

Elke klas voert jaarlijks een eigen **toneelstuk** op: een uitvoering voor de schoolbevolking, gevolgd door een uitvoering voor ouders en bekenden. Ook dit jaar waren buitengewone prestaties te bewonderen.

Vier klassen reisden dit jaar naar het Eifelgebergte: het **schoolkamp** stond in het teken van de geologie. De eindreis van de hoogste klas had Berlijn als bestemming, met een historisch en cultureel programma, door de leerlingen zelf voorbereid.

Dit jaar kozen wij voor een **project in Nepal** tijdens de adventsweken. Gezamenlijk is er door alle klassen hard gewerkt om zoveel mogelijk weeskinderen concreet een training te bieden die perspectief biedt op werk in Nepal, passend bij de individuele mogelijkheden en ambities.

Externe toneelgroepen hebben voor klas 9 en 10 **educatieve en interactieve spelen** uitgevoerd rond de thema's seksualiteit en geweld. Dit vormde weer het vertrekpunt voor vele intensieve reflecties en gesprekken.

Novalis College

Een tiental leerlingen heeft vanaf september meegedaan aan een bewerking van de **5^e symfonie** van Sjostakovitsj. Ze hebben een geheel eigen compositie gemaakt, die uiteindelijk in februari 2012 in de foyer van het Muziekgebouw Eindhoven ten gehore werd gebracht.

De leerlingen van de Praktische Stroom hebben tijdens de lessen economie een 'bedrijfsplan' gemaakt voor een bijzonder **kunstwerk**. Daarna zijn de leerlingen aan de slag gegaan met het bakken van duizenden kleine tegeltjes, in een veelheid van kleuren, die uiteindelijk zijn aangebracht in een mooie, organische 'golf' die nu de ingang naar de kelder siert.

Na de kerstvakantie hebben leraren, leerlingen en ouders het **Driekoningenspel** opgevoerd in een bewerkte versie. Vooral het moderne karakter van de uitgevoerde versie sprak velen aan.

Klas 10 van de Praktische Stroom heeft een wel zeer bijzondere reis kunnen maken naar **Indonesië**. De leerlingen hebben ongeveer twee weken gewerkt op het platteland en uitgebreid kennis kunnen maken met de bevolking, de gewoonten en de cultuur.

Tijdens het Michaelfeest is in oktober een grote **inzamelingsactie** georganiseerd voor het Aramitan project (kinderen in sloppenwijken in Brazilië). Deze actie heeft meer dan € 5.000 opgeleverd. De leerlingen hebben op uiteenlopende wijze, waaronder muzikale optredens en kleine toneelvoorstellingen, in de school en in het centrum van Eindhoven voor dit project gewerkt.

Karel de Grote College

Op 30 maart 2011 vond de jaarlijkse **kooruitvoering** plaats. Wederom zat concertgebouw 'De Vereniging' tjokvol met ouders, oud-leerlingen, collega's, belangstellenden om te luisteren naar een gevarieerd concert vol hoogtepunten. Het concert is meer en meer het resultaat aan het worden van het pedagogische masterplan, dat de sectie muziek vier jaar geleden heeft ontwikkeld: de leerlingen werken de eerste drie leerjaren aan hun zangkwaliteiten en aan repertoire-opbouw en de laatste drie leerjaren vormen zij samen het grote bovenbouwkoor. De repetitielessen vinden dan plaats in drie groepen, die dwars door de jaarlagen heen zijn gevormd. Het aardige is, dat tijdens het concert ook voor de jongere leerlingen enige gelegenheid is om te laten horen wat zij leren.

Het concert bestond uit kleine zangstukken van afzonderlijke klasgroepen, ensemble-zang van muzikspecialisten uit de laatste twee leerjaren, meer individuele prestaties van getalenteerde zangers en zangeressen en – natuurlijk het pièce de résistance – samenzang van het gehele koor van circa 250 leerlingen. Voor deze laatste samenzang was het grootste deel van het programma ingeruimd: een uitvoering van de Carmina Burana van Carl Orff.

Het hoogtepunt van het toneeljaar was de **mega-productie 'Odysseus'**. Alle tiende klassen hebben tegelijkertijd gewerkt aan een vrijwel integrale toneelbewerking van het verhaal van Homerus. De vier deelnemende klassen hebben ieder een grote portie van het verhaal voor hun

rekening genomen, dat uiteindelijk tijdens de slotavonden op zeven verschillende plaatsen in het schoolgebouw te zien was.

Sinds 2009 organiseert een werkgroep, gerecruteerd uit de ouderkring, regelmatig **lezingen** over achtergronden van het vrijeschoolonderwijs. Eén van deze lezingen dient inmiddels als een terugkerende algemene inleiding voor ouders van zevendeklassers, die de vrijeschool niet kennen van het basisonderwijs, in de eerste maanden van hun kennismaking met onze school. Ook in 2011 waren er weer afleveringen van deze serie, die steeds goed bezocht werden en tot een geanimeerd vraag- en antwoordspel met de bezoekers geleid hebben.

Onderwijs: algemeen

Tobiasschool (speciaal basisonderwijs)

Bij het **inspectiebezoek** van september 2010 scoorde de school op een aantal onderdelen onvoldoende. De school heeft in samenwerking met de inspectie een plan van aanpak gemaakt waarbij de school systematisch aan het werk is geweest om dit plan ten uitvoer te brengen. De speerpunten van het eerste deel van dit traject waren de uitwerking van het ontwikkelingsperspectief (OPP), het op een hoger niveau brengen van de didactische vaardigheden van het team, het aanschaffen en implementeren van een digitaal leerlingvolgsysteem en het vormgeven van het rekenonderwijs.

Er is een nieuw **ontwikkelingsperspectief** (OPP) ontwikkeld na literatuuronderzoek en door het bekijken en analyseren van ten minste vijf andere OPP's van verschillende SBO-scholen in Nederland. Op een studiedag met het team hebben we het nieuwe OPP inhoudelijk besproken en afspraken gemaakt hoe in te vullen, waar naar te kijken, waar aan te denken. Vanaf januari 2012 is dit nieuwe OPP in gebruik genomen.

We hebben de ontwikkeling van de **didactische vaardigheden** aangepakt met een onderwijsadviseur van de Schoolbegeleidingsdienst in een duaal traject. De adviseur begeleidt de leerkrachten individueel, omdat elke leerkracht zijn eigen vaardigheden moet ontwikkelen. De individuele trajecten worden afgewisseld met gezamenlijke studiemomenten. Je leert immers ook van elkaar.

In juni 2011 heeft het team kennis gemaakt met **Volglijn**, het digitale leerlingvolgsysteem van de Schoolbegeleidingsdienst. Er is voor dit systeem gekozen omdat het de kerndoelen bevat, zoals we die hanteren binnen het vrijeschoolonderwijs. Op studiedagen hebben we Volglijn leren kennen en ermee leren werken.

In de maanden april-mei-juni is het team aan de slag geweest met het testen van vier verschillende **rekenmethodes**; uiteindelijk is gekozen voor de methode *Alles telt*. In het nieuwe schooljaar zijn de eerste zes weken gebruikt om de kinderen de beheersingstoetsen te laten maken van de methode. Na de herfstvakantie was duidelijk in welke niveaugroep elk kind zat en zijn er klasoverstijgende niveaugroepen geformeerd. Elke zes weken nemen we methodegeboden toetsen af.

Verder is er een maandelijkse digitale **nieuwsbrief** gekomen waarin ouders geïnformeerd worden over schoolactiviteiten, periode-onderwerpen, jaarfeesten etc. Er is scholing geweest op **sociale vaardigheidstraining**; de school heeft gekozen voor de Regenboogtraining en deze wordt wekelijks ingezet in de klassen. De **nascholing** binnen het team heeft geheel in het teken gestaan van het inspectietraject.

Novalis College

Een van de bijzondere elementen in de differentiatie is het werken aan **portfolio's**. In het schooljaar 2010/2011 en 2011/2012 is het portfoliowerk structurele opgezet; er ligt een duidelijk schema van aan te leveren portfoliowerk voor de leerlingen van alle leerwegen. De portfolio's vormen voor de leerlingen van de Praktische Stroom een onmisbaar document voor uitstroom op basis van competenties. Voor de leerlingen van de middenbouw betekent het werken aan portfolio's een verdieping van de leerstof op het eigen niveau van de leerling.

Het streven was om in het periodeonderwijs bij enkele vakken wekelijks een kunstdocent in te zetten om zo de theorie te koppelen aan het **kunstzinnige aspect** van het onderwijs. Bij de leraren die vanwege bapoverlof een dag in de week afwezig zijn, is dit zeker gelukt. Bij andere perioden heeft de leraar vaak zelf -eventueel in overleg met een kunstdocent- de kunstzinnigheid laten verwerken in het periodeschrift. Verdere uitwerking van dit streven is nog nodig.

Ook het **terugdringen van lesverzuim** heeft weer veel aandacht gekregen. Daarbij werd er vanuit twee verschillende invalshoeken gehandeld. Ten eerste wordt bij schoolverzuim gereageerd door de interne structuur die daar voor is ingericht: contact met de leerling, straftaken bij ongeoorloofde absentie, contact met de ouders en uiteindelijk een melding bij het zorgteam. Vanuit het zorgteam wordt dan een leerling in contact gebracht met schoolmaatschappelijk werk, een vertrouwenspersoon, jeugdzorg, of een andere externe partner. Ten tweede is de maatregel gehandhaafd vanuit het regionale *Convenant voorkomen voortijdig schoolverlaten*: snel signaleren en alert optreden bij beginnend verzuim. Dit houdt in dat we lesverzuim dat voldoet aan de meldingscriteria melden in het digitaal verzuimloket. Dan vindt er in de meeste gevallen een vervolgactie plaats vanuit bureau leerplicht of de JGD.

Karel de Grote College

Al langer heeft het Karel de Grote College de behoefte gevoeld om concreet toepasbare scholing in **vrijeschoolpedagogie** nadrukkelijk in de vergaderbijeenkomsten op te nemen. Hoewel de pedagogische vergadering natuurlijk diverse malen lezingen, conferenties, intervisie, etc. heeft geboden, is een min of meer planmatige scholing enigszins uit beeld geraakt. Aanhaken bij landelijk aanbod blijkt ook steeds lastiger, nu de leraren (met name de jongere collega's) aangeven dat de werkdruk te hoog is om ook nog eens veel reizen te maken.

Dit is een reden geweest om ons intern te beraden op een versterking van de kennis en vaardigheden die nodig zijn om een goede vrijeschoolleraar te zijn of te worden. Voeg daar nog bij dat binnen enkele jaren veel oudgedienden met pensioen gaan. Dat mag niet gepaard gaan met verlies van expertise. Het behoud van expertise kan meteen een goede invulling van de scholingsvraag zijn.

Daarom is in 2011 een plan uitgewerkt om in een zestal expertgroepen kenmerkende kennis en vaardigheden centraal te stellen. Denk bijvoorbeeld aan: inhoudelijke en didactische vormgeving van periode-onderwijs, ontwikkelingsfasen van kinderen (vo-leerlingen), omgaan met een temperamenttypologie, omgaan met een planetentypologie, etc.

Ieder personeelslid neemt aan een groep deel en ontvangt na voltooiing een bewijs van deelname, dat in het bekwaamheidsdossier komt te zitten. Iedere groep heeft als cursusleider één van de vertrekkende collega's (de 'meester'), die een secondant heeft om in de toekomst de cursus voort te zetten en aldus voor het gebodene garant te staan (de 'gezel'). Deze expertgroepen voorzien op deze manier in concrete scholing in vrijeschoolpedagogie; tijdens de cursus moet het concreet kunnen toepassen de leidraad zijn. Het is de bedoeling dat ieder personeelslid in de loop van de jaren enkele van deze expert-cursussen volgt. Evaluatie volgt in het voorjaar van 2012.

Als beoogde resultaten voor het speerpunt **zelfstandig werk / aanval op de lesuitval** golden: een betere registratie van de niet opgevangen lesuitval, ruimere mogelijkheden om onverhoopte lesuitval op te vangen en een systematische beschrijving van de vakleerplannen. Dit laatste resultaat zou dan tevens een voorwaarde zijn voor een vergroting van de zelfstandigheid van leerlingen.

De registratie van de niet opgevangen lesuitval beoogt tevens de niet gerealiseerde onderwijstijd in beeld te brengen, inclusief de redenen daarvoor, de spreiding over de lesgroepen, etc. Deze registratie is verder verfijnd, wat in 2011 vooral inhield dat de juiste gegevens sneller beschikbaar

waren. Daarnaast is een protocol lesuitval vastgesteld, na advisering door de MR, waarin leraren kunnen zien wat er van hen verwacht wordt bij welke vorm van lesuitval. Bovendien hebben vrijwel alle secties een pakket extra lesmateriaal samengesteld; leraren die lessen vervangen (bijvoorbeeld bij ziekte van collega's die niet tot hun eigen vakgebied behoren), kunnen dit materiaal inzetten. De secties hebben ervoor gezorgd dat dit materiaal goed bij de leeftijdsfase aansluit en min of meer onafhankelijk van vakdeskundigheid van vervangende leraren is opgesteld.

In de zomer van 2011 hebben alle vakgroepen de samenstelling van de vakleerplannen (voor alle leerjaren, voor hoofdonderwijs en vaklessen) afgerond. De resultaten van deze afronding kunnen nog winnen aan samenhang en aan inhoudelijke verankering aan de leeftijdsfasen. Daarom heeft de school het werken aan deze leerplannen in de herfst van 2011 opnieuw opgepakt. De doelstelling om de leerplannen in een open omgeving (bijvoorbeeld via de website) voor iedereen te publiceren is daarmee een jaar opgeschoven.

Het project **Verbeteren taal- en rekenprestaties** is in 2011 gaandeweg verschoven naar verwante aandachtsgebieden. Dat is vooral veroorzaakt door de nadruk die de overheid is gaan leggen op het bereiken van referentieniveaus voor taal en rekenen en het verplicht stellen van een rekenexamen in alle schoolsoorten. In feite was het genoemde project een voorbereiding op de niveaus en het examen, dus ligt de verschuiving ook wel voor de hand. De projectopzet heeft een flinke impuls gekregen door het aanstellen van twee projectcoördinatoren, één voor taal en één voor rekenen. Voor met name het vak rekenen is het oorspronkelijke plan van aanpak stevig gereviseerd. De school heeft deelgenomen aan twee (door een landelijke begeleidingsdienst samengestelde) proeftoetsen om een soort nulmeting uit te voeren. De uitslagen daarvan zijn vergeleken met landelijke benchmarks. Daaruit is geconcludeerd dat het vooral voor het vak rekenen noodzakelijk is om in te zetten op oefeningen in het automatiseren van rekenvaardigheden, op bijspijkerlessen en examentrainingen. De rekenlessen in klas 7 zijn overigens al die tijd gewoon door blijven lopen.

De twee coördinatoren hebben hun werk goed kunnen toetsen door deel te nemen aan plaatselijke expertiseringen. Daaruit kwam ook naar voren, dat de aandacht voor taal vooral gestalte moet krijgen in de examentrainingen voor Nederlands en in een min of meer gezamenlijke inspanning vanuit verschillende vakken om de in het algemeen talige opzet van alle examens goed het hoofd te kunnen bieden.

In 2011 is de **maatschappelijke stage** volledig geïmplementeerd in alle leertrajecten. Kort gezegd komt dit er op neer, dat de 'oude' stage in klas 10 (de zogenaamde industriële stage) is 'ingeruild' voor de maatschappelijke stage; de industriële stage stond al langer onder druk door de toegenomen controle op arbo-wetgeving in het bedrijfsleven (vanwege leeftijd en kwaliteiten van leerlingen). De maatschappelijke stage blijft daarmee een blokstage en geen lintstage, zoals veel stagebieders graag zouden willen. Een blokstage is gemakkelijker in ons onderwijs in te passen. Wel houdt de stagecoördinator nauwkeurig in de gaten dat het op de stageadressen gaat om vrijwilligerswerk. Daarnaast heeft hij een notitie opgesteld waarin aard, doel, opzet en afronding van de maatschappelijke stage beschreven heeft, in relatie tot de leeftijdsfase en de ontwikkelingsmotieven van de tiendeklasser.

De stagecoördinator maakt tevens deel uit van een netwerk van coördinatoren. Enerzijds wisselen de deelnemers 'good practices' uit, anderzijds bewaken zij gezamenlijk een goede spreiding van vraag en aanbod in de regio, anderzijds via een website met een soort makelaarsfunctie.

Net als ieder schooljaar heeft de dagelijkse leiding een bijgestelde versie van het **huishoudelijk reglement** voor leerlingen gepubliceerd. Deze versie is met een afvaardiging van leerlingen afgestemd. Daarbij heeft het overleg met deze afvaardiging een wijziging opgeleverd voor het

gebruik van mobiele telefoons; voor agendavoering en andere digitale opslag mag de mobiele telefoon gebruikt worden.

Mede vanwege wijzigingen in het personeelsbestand van onderwijsondersteuners heeft de dagelijkse leiding in samenspraak met de bestuursraad het gesprek geopend over een doelmatige inzet van onderwijsondersteunend personeel. Daaruit komt o.a. voort dat de school dringend behoefte blijkt te hebben aan een collega, die voor permanente bezetting van de **receptiebalie** zorgt. Deze taak is de afgelopen jaren over een aantal oop'ers verspreid geraakt, die daarmee ook minder aan hun eigen werk toekomen. Bij de overgang naar 2012 is de sollicitatieprocedure voor deze functie opgestart.

Onderwijs: ontwikkelingen in de middenbouw (leerjaar 1 en 2)

Stichtse Vrije School

De **instroom van nieuwe leerlingen** in de 7^e klassen aan het begin van schooljaar 2011/2012 heeft vier redelijk gevulde reguliere brugklassen opgeleverd en een kleine praktischestroomklas. De doorstroom vanuit de vrijebasisscholen in de regio is stabiel ten opzichte van vorig jaar, maar minder groot dan in de jaren daarvoor. Er was een duidelijke toename van aanmeldingen en plaatsingen vanuit het reguliere basisonderwijs. We hebben ook dit jaar intensief gewerkt aan de contacten met de vrijebasisscholen en aan het mogelijk maken van een gegarandeerde plaatsing (voor leerlingen die voldoen aan de aannamecriteria) vanuit het reguliere onderwijs, om tot een stabiele instroom te komen.

Het **middenbouwteam** heeft in zijn twee reguliere wekelijkse vergaderingen veel tijd besteed aan de onderlinge afstemming, leerling- en klassenbesprekingen en de begeleiding van leerlingen met een specifieke zorgvraag. Hierbij is nauw samengewerkt met het zorgteam. Daarnaast is het onderwerp differentiatie uitvoerig aan bod gekomen.

We zijn verder gegaan met het werken aan het thema **differentiatie in de middenbouw**. Het idee van het beoordelen op basis- en plusniveau is uitgewerkt en we passen het nu toe in klas 7 en 8. De afstemming begint een duidelijke vorm aan te nemen en de resultaten worden zichtbaar. Uitgangspunt is nog steeds dat mavo-, havo- en vwo-leerlingen bij elkaar in de basisklas zitten, maar dat binnen klassenverband gedifferentieerd wordt. De eerste ervaringen met de gestructureerde toepassing van deze expliciete differentiatie zijn positief bij zowel leraren als leerlingen.

Knelpunt: Vragen als: wat is een plusniveau nu precies en hoe geef je uiteindelijk een verantwoord advies voor een examentraject, zijn voor sommige docenten moeilijk te beantwoorden. Ervaring speelt hierbij een grote rol.

Toekomst: De nu opgezette systematiek zullen we aan het eind van schooljaar 2011/2012 evalueren. Op basis daarvan zullen we het vervolgetraject uitzetten en de mogelijkheid van verdere differentiatie onderzoeken. De vraag hoe je al in een vroeg stadium kunt zien welk (examen)niveau passend is voor een leerling, zullen we met de leraren van middenbouw en bovenbouw verder uitwerken.

Vanwege de landelijke aandacht voor het **reken- en taalonderwijs** en de verwachte ontwikkelingen rond verplichte niveautoetsen zijn we in schooljaar 2011/2012 begonnen met een extra taal- en rekenles in de zevende klassen. Er wordt in deze lessen gewerkt aan de verschillende vaardigheden. Leerlingen kunnen op individueel niveau werken aan eventuele achterstanden of vooruitwerken naar de nieuw ontwikkelde niveauvereisten die in de komende jaren actueel worden in de hogere leerjaren.

In het voorjaar van 2011 hebben we deelgenomen aan de landelijke experimentele taal- en rekentoetsen in de zevende en negende klassen. De resultaten lagen rond het landelijke gemiddelde maar het is nog onduidelijk wat de vereiste referentieniveaus uiteindelijk zullen gaan worden

Novalis College

In 2010/2011 is de **vernieuwde brugklasfase** van start gegaan met een vmbo-t/havo- en een havo/vwo-stroom in klas 7. In 2011/2012 gaat deze klas haar tweede jaar in. In dat jaar zal een evaluatie plaatsvinden.

Voor de leraren betekende de vernieuwde brugklasfase een verandering in het lesgeven. In het verleden werd op drie niveaus gedifferentieerd, in de nieuwe situatie gaat het om twee niveaus.

De leraren zijn met elkaar in gesprek gegaan over de wijze van differentiëren op twee niveaus. Daarbij zijn alle leerlijnen bekeken en herijkt, zowel voor hoofdonderwijs als voor de vaklessen. De brugklassen vmbo-t/havo en havo/vwo, die in het schooljaar 2010/2011 zijn gestart, hebben de leerstof op niveau aangeboden gekregen zoals vastgelegd in deze leerlijnen. De vaklesleraren gebruiken methodeboeken, passend bij de niveaugroep, en de toetsen worden op niveau aangeboden. In de lessen maken we gebruik van activerende didactiek en samenwerkend leren om tot betere leeropbrengsten te komen.

De niveaubepaling gebruiken we als instrument om leerlingen gedurende de twee brugklasjaren te monitoren en om tot een gedegen niveauadvies te komen.

In maart 2010 hebben de leerlingen van klas 7 deelgenomen aan **projectweken**, die in het kader stonden van geschiedenis. De leerlingen hebben bezoeken gebracht aan het historisch archief van Eindhoven, waar zij hun eigen levensgeschiedenis (of die van hun familie) in relatie hebben gebracht met de geschiedenis van de stad. Dit heeft geresulteerd in een tijdschrift of krant die de leerling heeft gemaakt.

Het **overgangsprotocol** wordt zowel in klas 7 en 8 gebruikt voor de niveaubepaling tussentijds en voor de overgang van klas 8 naar 9. Evaluatie en bijstelling van het overgangsprotocol zal aan het einde van schooljaar 2011/2012 plaats moeten vinden. De niveaubepaling naar aanleiding van zowel de resultaten als ook criteria als inzet en inzicht, hebben in dit schooljaar geleid tot een stabiele situatie waarin leerlingen op het juiste niveau geplaatst zijn.

Het **toetsbeleid** is nog niet geïmplementeerd.

De **cijferadministratie** kan tussentijds in Magister ingevoerd worden en wordt op dit moment nog niet door alle leraren actief gebruikt. Vanaf schooljaar 2012/2013 zullen alle leraren dit gaan gebruiken.

Karel de Grote College

In september 2011 zijn maar liefst zes nieuwe zevende klassen en een klas 7 praktische stroom aan het onderwijs begonnen (in totaal 184 leerlingen)! Onze school verheugt zich in een groeiende belangstelling, meer en meer ook bij ouders en kinderen die geen primair vrijeschoolonderwijs hebben gevolgd. Hiermee is meteen de eenmalige 'dip' van twee jaren geleden volledig geneutraliseerd.

Deze succesvolle **instroom** is opnieuw het resultaat geweest van de inspanningen van de voorlichters op de vrijeschool-onderbouwen van het toeleveringsgebied en op de onderwijsmarkten in de regio Nijmegen. Het aansprekende informatiemateriaal, de aanwezigheid van leerlingen uit bovenbouwklassen en natuurlijk de stevige en enthousiaste verhalen van de leraren, die als een soort ambassadeurs over het profiel van onze school aan de ouders van groep 7 en 8 vertellen, dragen allemaal bij aan een goed en duidelijk beeld van de school.

Omdat de instroom vanuit het primaire vrijeschoolonderwijs inmiddels niet meer de overgrote meerderheid van de aangemelde leerlingen uitmaakt, besteden de klassenleraren uitvoerig aandacht aan alles wat wij belangrijk vinden voor goed vrijeschoolonderwijs, met name bij die ouders en leerlingen, die 'nieuw' zijn. Onderdeel daarvan zijn de individuele oudergesprekken, die met zevendeklasouders in het brugjaar twee keer gevoerd worden, naast de gewone klassikale ouderavonden. Een van de beoogde doelen van deze investering is dat eventuele ondersteuningsvragen snel in beeld komen en tot een passende aanpak kunnen leiden.

Wat in de achterliggende jaren steeds een diepe, niet gerealiseerde wens bleef, is in september 2011 eindelijk enigermate gelukt: de vorming van twee stabiele **middenbouwteams**. Het moest er nu ook wel van komen omdat er zoveel nieuwe leerlingen waren. Er zijn twee teams gevormd, rond drie zevende en twee achtste klassen, met ieder een groep leraren die aan de betreffende

klassen veel lessen geven (hoofdonderwijs en vaklessen). De beide teams hebben één middenbouwcoördinator als voorzitter, tevens aansturende kracht. In de praktijk zijn de meeste geplande besprekingen nog niet altijd uitgesplitst naar deelteam, maar het meer informele overleg (vaak met enige urgentie) vindt wel plaats met de leraren uit het deelteam.

Mede met het oog op de invoering van de referentieniveaus voor rekenen hebben alle zevende klassen extra lessen '**rekenen**' gekregen. Ook het project in het kader van de (lokale) doorlopende leerlijnen, '**creatieve wiskunde**', is opnieuw op onze school aangeboden aan leerlingen van groep 8 van diverse basisscholen.

Om de ontwikkeling van de zevende- en achtsteklassers op het gebied van emoties, sociaal gedrag, **levensbeschouwing**, seksualiteit, etc. stevig te ondersteunen heeft een vaste leraar een leerplan opgesteld, dat een kalenderjaar beslaat (dus in de tweede helft van de zevende klas en in de eerste helft van de achtste klas). In dit leerplan is ook aandacht voor biografieën die voor de leerlingen een morele en spirituele spiegel kunnen zijn. Het valt te verwachten dat in deze lessen ook een basis wordt gelegd voor een vruchtbare samenwerking tussen alle leerlingen, of zij nu uit het primair onderwijs van reguliere dan wel vrijescholen afkomstig zijn.

Onderwijs: ontwikkelingen in de leerroute vmbo-t (incl. praktische stroom)

Algemeen

Zoals bekend heeft het ministerie van onderwijs aangegeven dat de route via de **ivo-licentie** voor het laatst in 2016 open staat. De leerlingen die in 2011 aan de zevende klas begonnen en die koersen op een leerroute vmbo-t, gaan in hun examenjaar behalve in Nederlands en Engels ook centraal schriftelijke examens afleggen in wiskunde en (de keuze uit) natuur/scheikunde en economie. De rest van de vakken kunnen zij nog volgens het proevensysteem afronden. De inspectie heeft in het najaar van 2010 vanuit de naleving van de wet- en regelgeving in de **praktische stroom** een aangepast arrangement aan ons onderwijs toegekend; vrij vertaald betekent dat, dat het 'niet in orde is' omdat wij leerlingen aannemen die niet bij onze licentie passen. Dit arrangement heeft ertoe geleid dat een landelijke werkgroep van bestuurders en afgevaardigden van praktischestroomteams de problemen en oplossingen in kaart heeft gebracht. Vervolgens is er een gesprek met de hoofdinspectie gevoerd over de (on)mogelijkheden om de praktische stromen voor de vrijescholen te behouden.

Stichtse Vrije School

Het **eindexamen vmbo-t** is met een goed resultaat afgerond. Eén leerling is helaas gezakt; het slagingspercentage was 97%. Een deel van de leerlingen is doorgestroomd naar het havo-examentraject in de elfde klas, de overige leerlingen hebben hun schoolloopbaan vervolgd aan het mbo of vavo. De resultaten van het centraal examen waren ook dit jaar gemiddeld op het landelijke niveau.

Het **ontwikkelingsproject vmbo-t/mavo** is voortgezet. We hebben verder gewerkt aan een voor deze leerlingengroep passende eigen aanpak. De intensievere begeleiding van de leerlingen bij het maken van hun sectorwerkstuk en het werken in kleinere groepen heeft zijn vruchten afgeworpen; er is meer rust in het hele schoolexamenproces gekomen. In schooljaar 2011/2012 zijn we met een relatief kleine groep leerlingen het examentraject in de tiende klas gestart; splitsing in subgroepen was hierbij niet nodig

De praktische stroom (**Craft and Arts Stroom Zeist (CASZ)**) is het derde leerjaar ingegaan. Er zijn aan de start van het schooljaar 2011/2012 dus drie praktische stroomklassen. De leerpunten van de vorige jaren zijn opgepakt, er is weer kritisch gekeken naar de bestaande lesinhouden en de verschillende projecten. Waar nodig en mogelijk zijn verbeteringen en vernieuwingen doorgevoerd. De instroom in de nieuwe zevende klas viel ook dit jaar tegen. Er is wel een stevige latere instroom van leerlingen geweest in de vorige klas; we hopen dat ook deze klas in de loop van de tijd zal aangroeien. Het is wel jammer dat we niet meteen op volle sterkte konden beginnen. Voor de nieuwe negende klas is volop gewerkt aan het inrichten van het onderwijs en de klas is met veel enthousiasme van start gegaan. In schooljaar 2011/2012 zullen we in de teamvergaderingen en op studiedagen verder werken aan de inrichting van het laatste schooljaar en de begeleiding van de overgang naar het mbo. Hierbij werken we nauw samen met leraren van de praktische stromen elders in het land.

Tobiasstroom (voortgezet lwoo-onderwijs)

Voor het tweede achtereenvolgende jaar startte de **brugklas** met tien leerlingen. Het merendeel van de leerlingen was afkomstig van de vrijescholen uit de regio. We besloten om te werken aan grotere naamsbekendheid, nu ook in het regulier onderwijs. Naast de schoolgids geven wij dit jaar

voor het eerst een brochure uit, die in de serie past van de Stichtse Vrije School, maar onderscheidend is ten opzichte van de Praktische Stroom en de reguliere stroom.

Dankzij de strakke regie rond de aanlevering van de onderwijskundige rapportage uit het primair onderwijs kon het opstellen van de individuele **handelingsplannen** ruim voor de gestelde datum worden afgerond. De Commissieleden zijn hier nauw bij betrokken.

Dit jaar gaven wij aan de leerling- en **klassenbesprekingen** in de pedagogische vergaderingen een duidelijker structuur dankzij een vaste onderliggende handwijzer.

De **Commissie van Begeleiding** is sinds dit jaar uitgebreid met de leerplichtambtenaar van de Gemeente en met de GG&D-arts. Met het Kindertherapeuticum vindt per kwartaal overleg plaats over individuele leerlingen. Dit uiteraard alleen met goedkeuring van de ouders.

Voorlichting aan ouders en leerlingen op het gebied van het signaleren, informeren en preventie van het gebruik van **genotsmiddelen** ligt van oudsher bij de school. Dit jaar maakten wij voor het eerst gebruik van de diensten van Bureau Maliebaan te Utrecht en het Trimboschinstituut.

Oriëntatie op de betekenis van het vijfde leerjaar, de **topklas**, heeft onder andere geleid tot een aanscherping van de doelen en daarmee tot eisen aan de toelaatbaarheid van leerlingen tot dit jaar. Het jaar is immers bedoeld voor een groei naar beter inzicht in eigen kunnen en voor een absolute verhoging van het instroomniveau in het mbo. De hiertoe benodigde kwaliteiten moeten door de leerling zijn getoond in de voorafgaande jaren, wil hij kunnen worden toegelaten in de topklas. Toetsing vindt plaats in de rapportenbespreking van februari.

Voor de implementatie van en het werken met **competenties** in de praktische vakken van het vrijeschoolonderwijs was het streven om een relevant instrumentarium in de vorm van competentievragenlijsten zo te verfijnen dat deze lijsten standaard in de praktijklessen kunnen worden gebruikt. Het oogmerk was: de leerling reflecteert systematisch op het eigen handelen, in samenspraak met de leraar-begeleider. Een projectwerkgroep is voor de zomer ingesteld. Hierin hebben zitting de vakleraren en mentoren die in klas 7 en 8 lesgeven. Na de zomer zijn de leerlingen in de middagperiodes direct gestart met de nieuwe aanpak en methodiek, na uitvoerige instructie op klassen- en teamniveau door de daartoe aangestelde projectbegeleider. Iedere maand wordt een deel van de teamvergadering gereserveerd om als werkgroep en team de kwaliteit van de tussendoelen te beoordelen.

Daarnaast vindt de ontwikkeling van het **portfolio** plaats: een selectie van documenten, die de ontwikkeling van de leerling beschrijven, onder regie van de leerling, gekaderd door schooleisen maar met voldoende vrije ruimte voor de leerling. Alle leerlingen uit klas 7 en 8 werken inmiddels met een map, die zich stapsgewijs vult met de verslagen van de reflectiemomenten. Daarnaast vult de map zich met foto's van gemaakte werkstukken. De map heeft gedurende de schoolcarrière van de leerling een vaste plek in het mentorlokaal.

Knelpunt: de lesindeling en lesstructuur van de vaklessen verandert danig door invoering van het werken met competenties. Hierover moet de klas tevoren goed zijn geïnformeerd. Dit gebeurt in de mentorlessen, onder leiding van de mentor, die vaak zelf niet deze vaklessen verzorgt. De roosterafstemming die dit vraagt, zeker in de implementatiefase, blijkt van groot belang.

Toekomst: volgend jaar breidt het implementatieproces zich uit naar de negende klas. De vraag naar de praktische integratie van de persoonlijke competentiedoelen in het individueel en klassikaal handelingsplan, is het volgend jaar aan de orde. De Commissie van Begeleiding zal hierin een belangrijke rol spelen.

Novalis College

De invoering van een **volwaardig vmbo-t** waarbij alle vakken worden afgesloten met het centraal schriftelijk examen, zal vanaf het schooljaar 2013/2014 geleidelijk ingevoerd worden. De klas die het afgelopen jaar in klas 7 is begonnen zal de eerste lichting zijn die een CE- wiskunde-examen en de rekentoets zal afleggen. De lichting die in 2013 in de zevende klas begint zal voor minimaal zes examenvakken meedoen aan het centraal examen.

We zijn reeds begonnen met de **rekenlessen** in de klassen 8 en 9, aangezien deze leerlingen ook op het mbo de rekentoets zullen moeten afleggen.

In het schooljaar 2010/2011 heeft de eerste lichting **ivo-havo-leerlingen** het vmbo-t-ivo-traject afgerond. Voor deze leerlingen is het pta herschreven. Dit is succesvol verlopen waarbij alle leerlingen zijn geslaagd. Het **pta voor ivo-havo** is het afgelopen schooljaar geëvalueerd en waar nodig aangepast. Het bleek dat voor deze leerlingen het afronden van de ivo-vakken laat in het schooljaar viel, waardoor de leerlingen te lang onzeker bleven of zij het ivo-diploma hadden behaald. Daarom is voor dit schooljaar het pta weer aangepast om dit probleem te voorkomen. Ook voor de groep ivo-havo-leerlingen wordt nagedacht over de consequenties van de invoering van de Centraal Examens voor het vmbo-t. In het schooljaar 2012/2013 zullen we dit verder onderzoeken.

In het schooljaar 2010/2011 hebben we gewerkt aan een nieuw concept voor het periode-onderwijs in de **praktische stroom** om zodoende een meer vanzelfsprekende koppeling te krijgen tussen het praktisch en hoofdonderwijs en de lesinhouden beter te kunnen waarborgen. Voor de eerste keer stroomden leerlingen van de praktische stroom uit in juni 2011. Daartoe zijn verschillende gesprekken met roc's en andere beroepsopleidingen gevoerd om leerlingen geplaatst te krijgen. Daarnaast was er voor alle leerlingen een intensief begeleidingstraject naar het beroepsonderwijs. Een van de nieuwe onderdelen van het leerplan is daaraan gekoppeld in de vorm van beroepenvoorlichting vanaf klas 9 van de Praktische Stroom.

We hadden extra aandacht voor de kwaliteitsverbetering en archivering van het portfolio en het competentieprofiel. De aandacht is meer komen te liggen op bewustwording hiervoor en het belang voor de vervolgopleiding van de leerling.

Daarnaast hebben we gewerkt aan een protocol voor de stages en hebben we een archief van stage-adressen aangelegd.

De eerste afsluitende cultuurreis voor de leerlingen van klas 10 van de praktische stroom was in mei 2011. Een bijzondere reis naar Indonesië, waar vooral werk met de plaatselijke bevolking het thema is geweest.

Vanaf augustus 2011 zouden we een nieuwe 'light'-versie van het praktisch- en hoofdonderwijs invoeren. Door roostertechnische oorzaken kon dit echter niet van start gaan. We hebben op de oude voet verder gewerkt, maar dan wel met eerdere ervaringen. Voor komend schooljaar is dit een extra aandachtspunt.

In het najaar hebben we gewerkt aan een protocol voor de portfolio's en competenties. Ook is een slag gemaakt bij de verbetering van de rapportage. Het eindgetuigschrift is verder in een protocol vastgelegd.

Een belangrijk speerpunt is de PR van de praktische stroom geweest: dit heeft geleid tot een informatiepakket over de Praktische Stroom en een groot aantal bezoeken aan onderbouw en basisscholen. Enthousiasme voor deze bijzondere leerweg is hierdoor gerealiseerd.

De **integratieklas de Blauwe Bloem** heeft in het afgelopen jaar enkele leerlingen zien uitstromen naar een dag- of werkbesteding. Nieuwe leerlingen zijn aangenomen. Daarbij constateren wij een

toename van leerlingen uit het reguliere speciaal onderwijs. Dit brengt ook nieuwe vragen met zich mee, zoals over adequate informatie over het heilpedagogische gedachtengoed. De integratie van leerlingen in de andere klassen door het buddysysteem en inschakeling van de ambulante begeleider verloopt uitstekend. Leraren die met leerlingen van de Blauwe Bloem werken, hebben een aantal bijeenkomsten gehad, waarin specifieke knelpunten en de aanpak zijn besproken.

Karel de Grote College

Het belangrijkste evenement in 2011 was de start van de eerste negende klas met een **aparte lesgroep voor vmbo-t**-leerlingen.

Enige maanden daarvoor gingen 68 leerlingen op voor de **afsluiting** van hun leerroute vmbo-t; slechts één daarvan zakte. Alle leerlingen verzorgden een sectorwerkstuk, dat in veel gevallen verband hield met hun vervolgopleiding of daar onderzoek naar deed.

Ruim twee derde van de leerlingen, die aan de vmbo-afsluitingen deelnamen, stroomde vervolgens door naar de havo-leerroute.

De voortgang in de **praktische stroom** past bij de kracht van deze route: afgezien van eerder genoemde aanmerkingen van de inspectie, staat deze vorm van onderwijs met zijn beproefde ontwikkelingsstof en inrichting van het leerplan als een huis. De diverse stages en bijzondere projecten (denk aan de smeedweek!) dragen daaraan bij. De leerlingen van de praktische stroom presenteren hun sectorwerkstuk en kennen een biografieperiode, net als de twaalfde klassers.

Het **uitstroomniveau** naar het mbo -op advies van hun leraren, maar ook op basis van door de leerlingen zelf verzamelde stukken in een portfolio- levert vrijwel altijd een voorspoedige voortgang naar een startkwalificatie op.

Bij de **afsluiting** van hun schoolloopbaan gingen -zoals gebruikelijk- vmbo'ers en leerlingen van de praktische stroom in juni gezamenlijk op kunstreis naar Praag; daarna ontvingen zij tijdens feestelijke bijeenkomsten hun ivo-getuigschriften met bijbehorende cijferlijsten en de eindgetuigschriften van ons vrijeschoolonderwijs.

In september 2011 is de eerste lesgroep vmbo'ers in klas 9 aan hun **vernieuwde leerroute** begonnen. Zij volgen al hun onderwijs in een eigen lesgroep, dus zonder havisten en vwo'ers en volledig afgestemd op hun mogelijkheden en centrale examens in de zomer van 2013. Het nieuwe zit hem in wijzigingen in de bestaande lessentabel en periodes van het hoofdonderwijs, stagemogelijkheden, toneelproductie in klas 9 en begeleidingsuren met een wat andere opzet dan voorheen in klas 9. Ook wordt langzaamaan meer aandacht besteed aan keuzes voor vervolgopleidingen. Alleen de keuze voor het kunstvak in het eindexamen is nog niet duidelijk uitgewerkt, althans voor de keuzemogelijkheden: kan de leerling uit twee of meer vakken kiezen of gaat de school misschien één vak (met een brede insteek) aan de vmbo'ers aanbieden? De eerste ervaringen met het werken in deze aparte lesgroep stemmen tot voorzichtig optimisme: van de ene kant past het ontwikkelde programma goed bij de groep en bij iedere individuele leerling, van de andere kant zorgt de samenstelling van de lesgroep voor een nieuwe dynamiek. Deze dynamiek doet overigens denken aan onze eerste ervaringen met klassen van de praktische stroom; op basis van deze laatste ervaringen zouden wij de toekomst van de negende en tiende klas van de vmbo-route met vertrouwen tegemoet moeten kunnen zien.

Onderwijs: ontwikkelingen in de leerroutes havo en vwo

Stichtse Vrije School

Met ingang van het schooljaar 2010/2011 zijn vwo-leerlingen in klas 10 gestart met een driejarig in plaats van vierjarig **vwo-examentraject**. Zij zullen in de twaalfde klas eindexamen doen. In schooljaar 2011/2012 is deze kopgroep doorgestroomd naar de elfde klas. De pta's voor deze nieuwe lichting zijn weer aangepast op basis van de ervaringen van schooljaar 2010/2011 en de inrichting van de elfde en twaalfde klassen is in overleg met de deelraad medezeggenschap verder uitgewerkt en vastgelegd.

In de lagere leerjaren is de kentering in het tempo en de werkhouding van de vwo-leerlingen nog steeds goed merkbaar. Met de explicitering en structurering van de differentiatie in de middenbouw hopen we ook in die leerjaren een steviger basis voor het verkorte onderwijstraject te verwezenlijken. De werkdruk in de tweedefasejaren blijft een punt van aandacht in deze nieuwe opzet. We willen graag ook de ruimte behouden voor de niet op het examen gerichte aspecten van ons onderwijs, maar zullen voortdurend keuzes moeten blijven maken om de activiteiten niet te stapelen.

In de vakgroepen is het werken aan de **kwaliteit van de schoolexamens** en de schooltoetsen gecontinueerd, conform het schoolplan.

De **examenresultaten** van 2011 waren goed. De slagingspercentages waren 92% voor het havo en 91% voor het vwo. De gemiddelde eindexamenresultaten lagen iets boven het landelijke gemiddelde.

Novalis College

De maatregelen die in het schooljaar 2010/2011 zijn ingezet voor de examenleerlingen hebben tot een grote **kwaliteitsverbetering** geleid. In 2011 waren bij zowel havo als vwo 100% geslaagd. Ook is het verschil tussen de cijfers van het schoolexamen en het centraal examen teruggebracht binnen de norm. Leerlingen en ouders spreken in een tevredenheidsonderzoek ook hun waardering uit over de wijze van examenvoorbereidingen.

De ingevoerde **klassenstructuur** in de brugklasfase (vmbo-t/havo en havo/vwo) is als positief ervaren door zowel leerlingen, leraren als ouders. Een definitieve evaluatie gebeurt in het schooljaar 2011/2012 plaats.

Karel de Grote College

Tengevolge van het project 'Beter vmbo' zijn de negende klassen opnieuw in **leerroutes** ingericht. Naast een aparte vmbo-leergroep zijn de andere 'oud-achtsteklassers' voor het eerst in september 2011 willekeurig verspreid in nieuwe groepen voor het periodeonderwijs. (Voor de vaklessen bestaan al langer differentiatiegroepen.) In deze nieuwe groepen volgen havisten en vwo'ers dus gezamenlijk het periodeonderwijs.

Het terugdringen van de verschillen tussen de cijfers voor het schoolexamen en die van het centraal schriftelijk examen (**SE-CE**) bleef in 2011 een noodzakelijk speerpunt. Het resultaat van de inspanningen op dit gebied is dat de havo-examencijfers een gering (dus aanvaardbaar) verschil laten zien tussen het schoolexamen en het centraal schriftelijk examen, terwijl dat voor de vwo-examens iets te hoog is (hoewel de inspectie daarover niets meldt). Wij blijven er ook bij deze laatste onderwijssoort naar streven om de verschillen gering te maken.

In het voorjaar van 2011 gingen 37 leerlingen op voor het **centraal schriftelijk examen havo**. Zij slaagden allemaal en zorgden aldus voor een 100% score. Van de 27 vwo-kandidaten slaagden er 25; de twee gezakte kandidaten gaan vervolgens de gemiste vakken op het vavo afsluiten, zodat zij alsnog een vwo-diploma kunnen behalen.

Inmiddels is voor havisten en vwo'ers de herfst het vaste jaargetijde voor de **afsluitende** kunstreis naar Rome geworden. Daaraan voorafgaand blikken de leerlingen in stamgroepverband terug op hun onderwijsloopbaan, hun samenwerking in de klas en op hun eigen biografie, en werken zij aan tekeningen en projecties van hun 'ideale huis'. De openbare afrondingen van de kunstvakken, de tentoonstellingen van eigen werk en de eindpresentaties van het jaarwerkstuk (profielwerkstuk) staan nu vast geprogrammeerd in het vroege voorjaar. Deze 'meesterproeven' hebben weer veel publiek getrokken; ouders en leraren ervaren dat leerlingen zelfbewust en krachtig uitkomen voor wat zij wel en niet hebben kunnen leren.

Aan het eind van hun laatste schooljaar ontvangen alle havisten en vwo'ers tijdens feestelijke afsluitavonden hun diploma's en cijferlijsten, maar vooral de eindgetuigschriften van het vrijeschoolonderwijs.

Bij de aanvang van schooljaar 2011/2012 is een werkgroep 'Havo' aan de slag gegaan. Deze werkgroep bereidt de inrichting van een **vijfjarig havotraject** voor. Als zodanig is deze werkgroep een rechtstreeks uitvloeisel van 'Beter vmbo', maar ook van de consequenties van de beëindiging van de vwo-ontheffing. Dit houdt in dat de havo-route via een vmbo-t-examen in klas 10 voor leerlingen onaanvaardbaar en voor de school pedagogisch en onderwijskundig onwenselijk is. De huidige achtste-, negende- en tiendeklassers zijn dus de laatste leerlingen, die deze route krijgen voorgelegd; de zevendeklasleerlingen die in september 2011 aantraden, zijn de eerste leerlingen die de mogelijkheid krijgen om havo-examen na vijf leerjaren te doen, met behoud van het predicaat 'vrijeschoolonderwijs'.

De werkgroep heeft geprobeerd een beter zicht te krijgen op typerende leerwensen en -mogelijkheden van havisten, onder andere via interviews met leerlingen. De volgende stap is om de huidige inrichting van de havo-route op onze school af te stemmen op een duur van vijf jaren; dat wil zeggen dat wij enerzijds de noodzakelijke wijzigingen in de lessentabel en de gewenste veranderingen in bijzondere leeromgevingen in beeld brengen en anderzijds proberen om karakteristieke kenmerken van vrijeschoolonderwijs te behouden of in te passen. Veel stappen uit het oorspronkelijke plan (zie schoolplan 2010-2013) zijn 'in het werk' onhaalbaar of onnodig gebleken; andere stappen zijn juist alsnog ingepast, bijvoorbeeld het beeldvormende werk over 'de havist'. De havo-leerroute is kennelijk een lastig vraagstuk, zoals we overigens op vrijwel alle scholen voor voortgezet vrijeschoolonderwijs merken. Tijdens vergaderingen van het platform voortgezet vrijeschoolonderwijs is 'de havo op vrijescholen' dan ook een regelmatig terugkerend agendapunt.

De verbeter slag rond communicatie en verantwoordelijkheden bij de programma's van toetsing en afsluiting (**pta**) is al in de herfst van 2010 gemaakt. Daarin hebben ook verbeteringen in de cijferlijsten in het administratiepakket Magister een plaats gekregen. De aangekondigde evaluatie is achterwege gebleven, vooral omdat betrokkenen over het algemeen tevreden waren. Tijdens de uitloop van dit project is de behoefte naar boven gekomen om het thema 'kwaliteit van beoordelingen en cijfertoekenning' uit te werken, om daarmee de rapportages helderder te maken. Deze behoefte zal tot een nieuw verbetertraject leiden.

Zorgstructuur

Tobiasschool (speciaal basisonderwijs)

De Tobiasschool neemt deel in twee **samenwerkingsverbanden**: Samenwerkingsverband Zorggebundeld en het samenwerkingsverband voor vrijescholen. Per 1 augustus 2012 wordt dit laatste samenwerkingsverband opgeheven. Met het SWV Zorggebundeld is afgelopen jaar afgesproken dat de Tobiaschool deel zal nemen aan het ontwikkelen van een zorgprofiel in samenwerking met het Seminarie voor Orthopedagogiek om zo het passend onderwijs in de regio mee vorm te kunnen geven.

In de Tobiasschool is een **commissie van begeleiding** (CVB) aanwezig die in werking treedt wanneer leraren handelingsverlegen zijn met leerlingen. In deze CVB zitten de IB'er, een schoolpsycholoog, een schoolmaatschappelijk werker, een schoolarts en de directeur. De CVB vergadert eenmaal per maand.

Stichtse Vrije School

In 2011 is de in 2009 ingezette werkwijze op basis van de **aangepaste zorgstructuur** voortgezet. De zorgcoördinatie is met ingang van 2011/2012 overgenomen door de schoolorthopedagoog/psycholoog. Het 'zorgadviesteam-plus' waarin naast het voor leerlingzaken verantwoordelijke lid van de schoolleiding en de schoolorthopedagoog/psycholoog een ggd-arts deelneemt, is het afgelopen jaar ook diverse malen bij elkaar geweest. Ook dit jaar nam een Zeister leerplichtambtenaar regelmatig aan het overleg deel namens de diverse regionale leerplichtambtenaren waar de school mee te maken heeft. De intensieve samenwerking met leerplicht en externe zorgverleners blijkt nog steeds zeer vruchtbaar te zijn. Er wordt sneller actie ondernomen bij langdurig verzuim en voor verschillende leerlingen worden speciale onderwijstrajecten ontwikkeld, zodat deelname aan het onderwijsproces, binnen of buiten de school, gewaarborgd bleef.

De ontwikkelingen rond de invoering van passend onderwijs en de zorgplicht worden gevolgd, maar er zijn op dat gebied nog veel onduidelijkheden over de uiteindelijke consequenties voor de school.

Het programma **Kurzweil** ter ondersteuning van dyslectische leerlingen is het afgelopen jaar steeds intensiever gebruikt. Er zijn nu ruim twintig leerlingen actief met het programma, dat audio- en tekstverwerkingsondersteuning biedt bij toetsen, examens en in toenemende mate ook bij het werken met lesboeken. Voor het centraal examen van 2012 zullen ten minste zes leerlingen gebruik maken van deze ondersteunings-mogelijkheid.

Ook dit jaar bood een externe instelling binnen het schoolgebouw **huiswerkbegeleiding en bijlessen** aan. De korte communicatielijnen tussen de huiswerkbegeleiders en de mentoren/leraren hebben duidelijke voordelen en de tijden sluiten aan op de roosters van de leerlingen. De deelname van externe leerlingen aan deze studiebegeleiding is gegroeid.

Novalis College

De school heeft het **Kurzweil** programma geïmplementeerd voor leerlingen die ondersteuning nodig hebben bij het examen. Door middel van een intensief trainingsprogramma hebben leerlingen kennis gemaakt met het systeem en werken zij tijdens toetsweken en examens met deze programmatuur.

Sinds augustus 2011 heeft de school intern een instituut voor **huiswerkbegeleiding en bijlessen**. Door de korte lijnen tussen de huiswerkbegeleider en de mentoren/leraren kunnen leerlingen

optimaal worden begeleid bij problemen. Ouders en leerlingen ervaren de voordelen van een huiswerkinstituut in school.

Karel de Grote College

In 2011 is de school op twee fronten gaan participeren in lokale en regionale overlegorganen rond '**Passend Onderwijs**': in een beleidswerkgroep en in een uitvoeringswerkgroep. Binnen de school zijn eerste, verkennende stappen gezet op weg naar een zogenaamd schoolondersteuningsprofiel. Zodra het regionale samenwerkingsverband een goed format voor dit profiel heeft opgesteld, zal de school het eigen concept van dit profiel met leraren, ondersteuners en ouders gaan bespreken.

Het is duidelijk, dat de eerdere gesprekken over een getalsmatig maximum aan zorgleerlingen niet langer de enige gesprekken kunnen zijn over dit onderwerp; er moet nu meer aandacht komen voor de **basiszorg** die een goede school en goede leraren kennelijk moeten kunnen bieden en voor de eventuele professionaliseringsbehoefte, die daarmee samenhangt. Intussen betrekken de zorgcoördinatoren in ruime mate de ambulante begeleiders bij de ondersteuningsvraag van leerlingen. Ook het zorgadviesteam gaat voort op de enkele jaren geleden ingeslagen weg; dat gebeurt in een regelmatig overleg, waarin coördinatoren, een lid van de dagelijkse leiding, de schoolarts, de medewerker voor schoolmaatschappelijk werk, (meestal) een leerplichtambtenaar, (soms) een medewerker van de jeugdzorg voor individuele leerlingen een passende aanpak formuleren. Soms verwijzen wij daarbij naar externe instanties, zoals bv. de Nijmeegse bovenschoolse voorziening, het flexcollege.

De zorgcoördinatoren hebben het vernieuwde **Remedial Teaching**-plan (uit 2010) volop ingezet, samen met de ondersteunende RT'ers. Screening en ondersteuning zijn nu systematisch en doeltreffend opgezet; bij de leerlingen, die er gebruik van maken is rust ontstaan.

De **huiswerkbegeleiding** is voortgezet. Ouders en leerlingen blijken in voldoende mate in te tekenen op de mogelijkheden om na de ingeroosterde schooltijden aan het huiswerk te werken en begeleiding te ontvangen bij bijvoorbeeld goede agendavoering, efficiënte leermethoden, zelfstandige monitoring van de eigen vorderingen. Het model van gedeelde financiering (bijdragen van ouders op basis van 'afgenomen' blokken van tien weken, in combinatie met bekostiging vanuit lwoo-gelden) blijkt een gezonde basis voor deze faciliteit. Drie leraren zijn de vaste huiswerkbegeleiders; daarmee is ook de continuïteit in de communicatie naar collega's en ouders gewaarborgd.

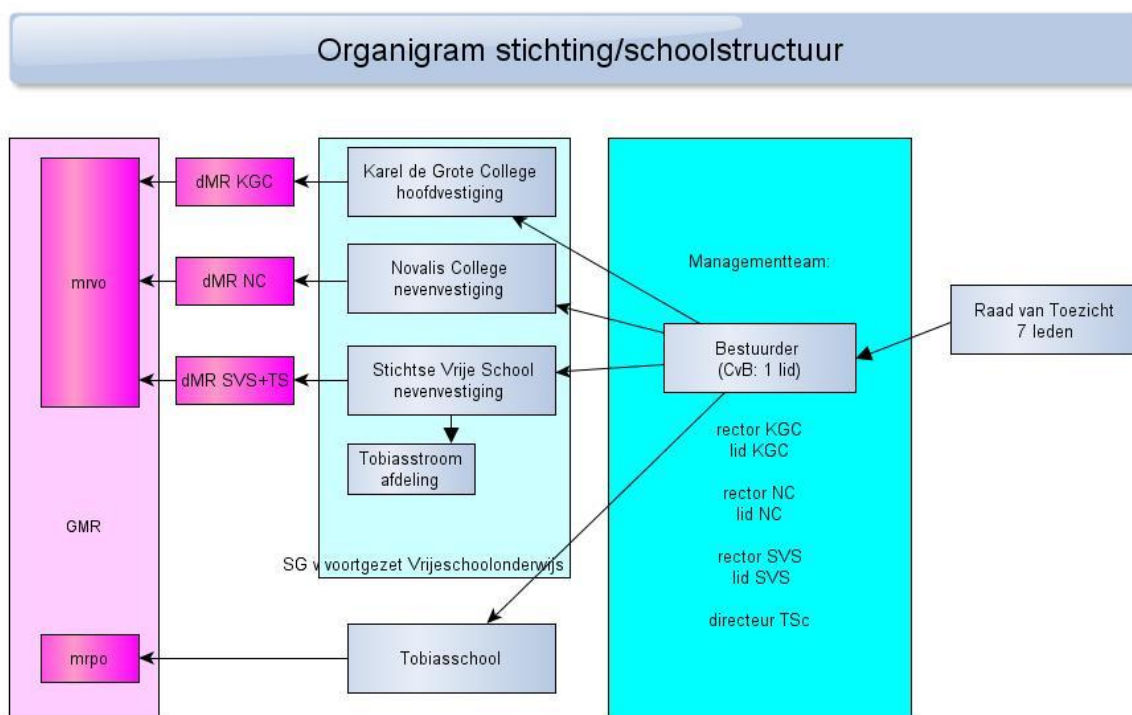
Organisatie

Algemeen

Het bevoegd gezag van de scholengemeenschap is de Stichting Scholengemeenschap voor Vrije Schoolonderwijs gevestigd te Nijmegen. De stichting heeft een Raad van Toezicht van zes leden en een College van Bestuur bestaande uit één bestuurder.

De Raad van Toezicht komt viermaal per jaar bijeen samen met en eenmaal per jaar zonder de bestuurder. De raad ziet toe op het functioneren van de bestuurder, adviseert de bestuurder en keurt een aantal besluiten van de bestuurder goed. De raad van toezicht heeft over 2011 verslag gedaan van zijn activiteiten (zie bijlage).

De stichting houdt een scholengemeenschap en sinds 1 augustus 2011 een school voor speciaal basisonderwijs (Tobiaschool Zeist) in stand. De scholengemeenschap omvat drie vestigingen: het Karel de Grote College te Nijmegen, de Stichtse Vrije School te Zeist (met een afdeling leerwegondersteunend onderwijs: de Tobiasstream) en het Novalis College te Eindhoven, die elk op onderwijskundig gebied vrij zelfstandig opereren. Het gezamenlijke beleid wordt afgestemd in een managementteam dat bestaat uit de directeur van de Tobiaschool, de drie rectoren van de vestigingen, drie personeelsleden uit elke vestiging en de bestuurder.

Stichtse Vrije School

Gedurende het jaar werd de behoefte geconstateerd om opnieuw te kijken naar de inrichting van de school: moeten we gezien de toenemende complexiteit van de inrichting van het onderwijs en de groei van de school niet op een andere manier samenwerken, eventueel binnen kernteams? Hoe kunnen we de didactiek zo vormgeven dat de verantwoordelijkheid voor het leerproces meer bij de leerlingen komt te liggen? Wat hebben we nodig om geïnspireerd les te blijven geven? Is onze organisatiestructuur nog adequaat?

Aan de hand van een 'Theory-U'-proces is met het lerarenteam gewerkt aan de beeldvorming rond deze thema's vanaf het begin van schooljaar 2011/2012. We willen toewerken naar een professionele organisatie en hebben voor een deel de knelpunten in beeld gebracht. De reflectieve competentie wordt hierbij op natuurlijke wijze geoefend.

Knelpunt. Het vergt veel tijd om alles en iedereen goed aan bod te laten komen. Er is na jaren van voortdurende ontwikkelingen vanwege veranderende regelgeving een sterke behoefte om rust in de schoolorganisatie te brengen en vanuit de eigen kracht de school verder te ontwikkelen. Dit proces vergt nog veel tijd.

Toekomst. We gaan door met het proces. Enthousiasme voor concrete uitwerkingen en plannen is in ruim voldoende mate aanwezig. De vraag naar de juiste aanpak van het proces en de logistiek van de pilotgroepen moeten we nog verder uitwerken.

Novalis College

Aan het einde van het jaar is rector Marion Beijer met pensioen gegaan. Het bestuur heeft Marijke Vermeer per 1 januari 2012 benoemd tot **rector**.

In 2010 heeft de school een **nieuwe beleidsstructuur** geïntroduceerd, uitgaande van een compacter en meer slagvaardig beleidsteam. Deze nieuwe structuur is in 2011 gehandhaafd. In de loop van 2011 is gestart met de voorbereidingen voor de wisseling van het rectorchap. In oktober 2011 is de nieuwe rector bekend geworden. Deze heeft vanaf november 2011 meegelopen in de organisatie, om beter zicht te krijgen op de taken. In die periode is binnen de organisatie gewerkt aan een ander organisatiestructuur, waarbij een conrectorsfunctie wordt vormgegeven. De daadwerkelijke uitvoering van deze nieuwe organisatiestructuur zal in 2012 plaatsvinden.

Het werken aan een **professionele organisatie** is een speerpunt voor de school. Uit een onderzoek naar schoolkeuzemotieven onder leerlingen en ouders van aanleverende onderbouwen blijkt dat de identiteit, de wijze van rapportage en communicatie en de kwaliteit van het onderwijs van doorslaggevend betekenis zijn in het keuzeprocess voor het Novalis College. Interviews en onderzoeksresultaten wijzen uit dat hierin nog een grote verbetering moet worden gemaakt. In het najaar 2011 is gestart met een eerste verkenning van de verbetermogelijkheden op deze terreinen. Leraren worden ook sinds dit schooljaar geconfronteerd met onvolledige rapportages of vertraagde rapportages. Ook wordt gekeken naar de communicatievormen die men in het algemeen gebruikt. Dit levert spanningen op, hoewel de leraren zich realiseren dat een verbetering van essentieel belang is voor de school.

Karel de Grote College

We gaan steeds verder op weg naar een organisatorische en pedagogische **indeling in teams**. Voor een redelijke schaalgrootte van teamvorming is het noodzakelijk dat de verschillende teams voldoende personen bevatten, met een evenwichtige verdeling van disciplines en verantwoordelijkheden voor de schoolvakken. Dat dat bij een relatief kleine school niet het geval is, is geen beletsel om de voordelen van teamvorming verder uit te proberen en te testen. Een van de belangrijkste voordelen lijkt te zijn, dat een beperkt aantal leraren de onderwijskundige en pedagogische zorg voor een duidelijk onderscheiden groep leerlingen heeft. Op dit moment komt dit voordeel het best tot zijn recht in de praktische stroom en in de middenbouw (klas 7 en 8). Ook ouders ervaren hierin een zekere eenheid en consistentie.

In 2011 is de beschrijving van de wat omvangrijkere **taken in de school**, inclusief de verantwoordelijkheden en bevoegdheden, voortgezet. In een beschrijvingsformat komen deze taken op één A4 in beeld; verwachte resultaten en opbrengsten, met bijbehorende indicatoren, zijn daarin de constante elementen. De onderliggende gedachte van zelfsturing en aansturen van anderen volgt uit de drieslag: afgesproken resultaat – kennelijke verantwoordelijkheid – vanzelfsprekende bevoegdheid. In een nadere omschrijving luidt deze drieslag: als een taakbeheerder een bepaald resultaat moet bereiken, dan draagt hij daar verantwoordelijkheid

voor en uit die verantwoordelijkheid vloeien als vanzelfsprekend bepaalde bevoegdheden voort. Met dit format zijn nu de taken van de dagelijkse leiding, de zorgcoördinatoren, de sectievoorzitters en (in concept) de klassenleraren beschreven, in samenspraak met de beheerders. Met deze opzet werkt de school nu verder aan resultaatgerichte taakbeschrijvingen.

In 2011 is een extra **informatie**gids voor ouders, van wie de kinderen al op onze school zitten, beschikbaar gekomen. Deze gids is kritisch bekeken door een aantal ouders van de ouderkring en daarna gepubliceerd; inmiddels voorziet de gids in een behoefte.

Aan een overzichtelijke en passende website werkt de school al een aantal jaren. Inmiddels zijn daarop ook de dagelijkse roosterwijzigingen te zien (net als op de nieuwe displays in het schoolgebouw). Omdat het beheer van de inhoud een veelomvattende taak is, komt dit 'contentbeheer' onder de taken van de systeembeheerder te vallen; redactioneel blijft de bestuursraad (als eindverantwoordelijke) de geboden informatie monitoren.

De integrale jaarplanning van alle ouderavonden is inmiddels ook gereed. Voor alle jaarlagen is nu een draaiboek vastgesteld, met daarin een opsomming van de inhoud van ouderavonden, welke leraren voor de schets van leeftijdsfase en de ontwikkelingsstof zorgen, welke onderwerpen in leergroepverband aan de orde komen, op welke manier het sociaal fonds en de ouderkring hun inbreng kunnen leveren, wanneer de school voorlicht over determinatie en leertrajecten, etc.

In de ouderkring is uitvoerig gesproken over de **communicatie** tussen ouders en school (de leraren). Hoe kan deze het best gevoerd worden? Deze vraag is niet zozeer in de vorm van procedures en protocollen beantwoord, maar meer beeldvormend. Wel is een richtlijn e-mail etiquette opgesteld, waarin bijvoorbeeld afspraken over antwoordtermijnen staan. Het gesprek over deze communicatie krijgt een vervolg.

Tenslotte zijn de steeds opnieuw te redigeren schoolgids, aannamegids en brugklasgids gepasseerd.

Opname Tobiasschool

Per 1 augustus 2011 is de Tobiasschool Zeist (speciaal basisonderwijs) deel van onze Stichting. De fusie was op verzoek van het bestuur van de Tobiasschool, dat oordeelde dat de toekomst van deze kleine school beter binnen een grotere instelling als de onze dan als eenpitter is geborgd.

Kwaliteit

Toezicht inspectie voortgezet onderwijs

In juni 2011 heeft de onderwijsinspectie het toezicht van de vestigingen vastgesteld. Alle afdelingen van de vestigingen hebben een basistoezicht met uitzondering van de vwo-afdelingen van Novalis College en Stichtse Vrije School. De oorzaken daarvan zijn een te groot verschil tussen de cijfers van het centraal examen en het schoolexamen (NC en SVS, driejaarsgemiddelde), een te lange verblijfsduur (NC en SVS) en te lage cijfers voor het centraal examen (NC, driejaarsgemiddelde). We zijn al enige jaren bezig om het verschil tussen de cijfers voor het centraal examen en het schoolexamen terug te brengen tot maximaal 0,5 punt. Voor havo is dat gelukt, voor vwo is het verschil (driejaarsgemiddelde) nog te groot. De opbrengstenkaarten van de inspectie vindt u in de bijlagen en meer informatie kunt u vinden op www.onderwijsinspectie.nl.

In juni 2011 heeft de inspectie een tussentijds kwaliteits onderzoek (TKO) uitgevoerd bij de vwo-afdelingen van Novalis College en Stichtse Vrije School vanwege de, volgens inspectiemaatstaven, onvoldoende de opbrengsten. De inspectie heeft bij beide vestigingen geconstateerd dat er duidelijk verbeteringen waren waar te nemen, maar dat ze de kwaliteit vanwege de hiervoor genoemde oorzaken nog als zwak beoordeelt.

Toezicht inspectie primair onderwijs

In september 2010 heeft de inspectie een regulier kwaliteitsonderzoek gedaan op de Tobiasschool. Op verschillende punten constateerde de inspectie onvoldoende kwaliteit en op belangrijke onderdelen tekortkomingen waardoor de school als zwak werd beoordeeld. Sinds september 2010 is de school bezig met het oppakken van verbeteringen. Deze tendens heeft zich in 2011 doorgezet. De po-raad heeft onderzoek gedaan en hieruit zijn aanbevelingen voortgekomen die onderdeel zijn van het verbetertraject. Op allerlei onderdelen van dit verbetertraject is de hulp van de schoolbegeleidingsdienst ingeschakeld.

Klachten

In 2011 zijn geen klachten bij de Landelijke Klachten Commissie ingediend.

Stichtse Vrije School

Naast de gebruikelijke exit-enquêtes hebben we ook de landelijk opgestelde standaard tevredenheidsenquêtes voor leerlingen uit het derde leerjaar en hun ouders/verzorgers afgenomen in de negende klassen. De resultaten zaten voor zowel leerlingen als ouders op een ruim voldoende niveau. Een opvallend aandachtspunt was de (net voldoende) score voor de begeleiding/voorlichting bij vakkenkeuzes. Die begeleiding begint bij ons pas in de negende klas, omdat wij bewust laat indiceren en keuzes laten maken. In de landelijke vergelijkingen zal dit daarom vermoedelijk altijd wat lager scoren, maar er valt ook wel een kwalitatieve slag te maken op dit gebied, blijkt uit de exit-enquêtes. Daaruit blijkt, dat er ook op het gebied van de latere oriëntatie op studie en beroep meer voorlichting en begeleiding gewenst wordt. Dit is voor ons een aandachtspunt voor de komende jaren. Een samenvattend verslag van de exit-enquêtes is gepubliceerd op de website.

Karel de Grote College

De schoolleiding is zeven keer per jaar te gast in de vergaderingen van de ouderkring. Op voet van gelijkwaardigheid en openheid vindt overleg plaats over de meest uiteenlopende onderwerpen. Dat kan variëren van een ronde langs de klassen, die uitmondt in een actiepuntenlijst ter afhandeling, tot afstemming over dagelijkse en meer beleidsmatige kwesties als het gebruik van laptops in de klas en het onderzoek naar invoering van een vijfjarig havotraject. De schoolleiding

gebruikt de uitkomsten van dit overleg als input voor beleid. Vaste onderdelen van het overleg zijn de jaarlijkse verantwoordingen over de begrote en gerealiseerde besteding van de ouderbijdragen en over de geplande en de gerealiseerde onderwijstijd.

Ook bij de leerlingenraad is de schoolleiding zeven keer per jaar te gast. Dit overleg is voornamelijk informatief van aard: de schoolleiding hoort van leerlingen wat hen niet zo bevalt in de school en de leerlingen horen van de schoolleiding over de achtergronden van bepaalde maatregelen of beleidsplannen.

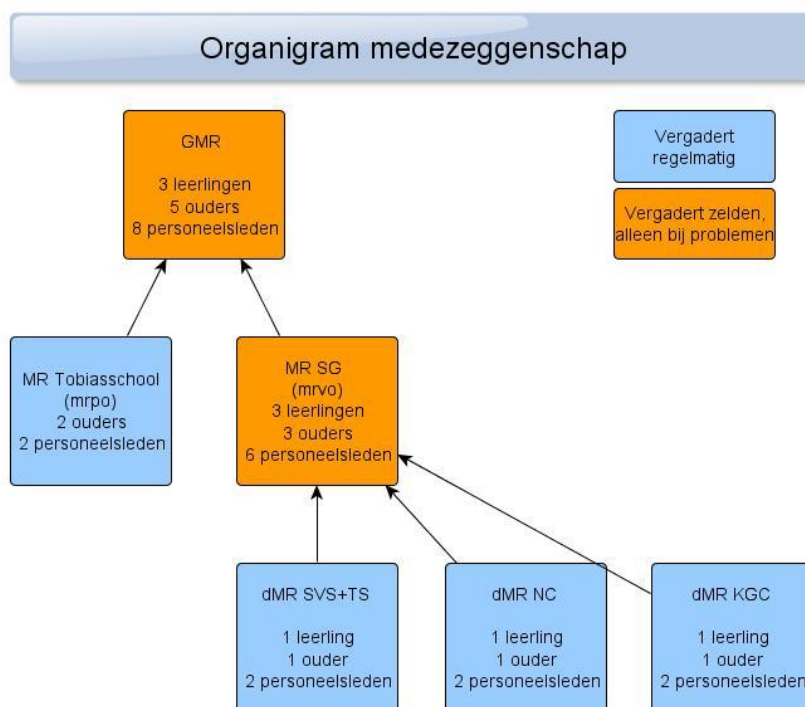
Bij de vergaderingen van de deelmedezeggenschapsraad is de rector steeds als toehoorder/informant aanwezig. Het nastreven van kwaliteit betekent hier vooral dat de leden en de schoolleiding elkaar zo goed mogelijk informeren en om adviezen vragen.

De coördinator voor aanname van nieuwe leerlingen voert in de aan- en uitloop vele gesprekken met toeleverende basisscholen, over de betreffende leerlingen, maar ook over de onderwijskundige rapporten. Tevens zorgt deze coördinator voor terugkoppeling van de eerste onderwijsresultaten aan het basisonderwijs van herkomst.

Horizontale verantwoording

Medezeggenschapsraad

De structuur van de medezeggenschapsraad is na de fusie met de Tobiaasschool op 1 augustus 2011 wat ingewikkelder geworden. Voor het voortgezet onderwijs overleggen alleen de deelraden MR van de vestigingen. Daarnaast hebben de personeelsgeledingen van de deelraden regelmatig informeel overleg met de rectoren en de bestuurder. De medezeggenschapsraad van de Tobiaasschool (speciaal basisonderwijs) overlegt regelmatig tussen de (d)MR's van het voortgezet onderwijs en de MR van de Tobiaasschool is er in 2011 niet geweest.

Tobiaasschool (speciaal basisonderwijs)

De Tobiaasschool heeft een MR waarin twee personeelsleden en twee ouders deelnemen. Zij hebben maandelijks een vergadering en een vast vergaderrooster. Een ouder is vertrokken vanwege verhuizing en is opgevolgd door een andere ouder. Naast de standaard beleidsstukken is er inhoudelijk gesproken over: nieuwe directeur, bestuurswisseling, inspectierapport, functiemix.

In het schooljaar 2010/2011 is een nieuwe start gemaakt met het bijeenkomen van de oudercontactgroep (OCG). De OCG komt vijf keer per jaar bijeen en is er om signalen van ouders te ventileren. Er is altijd een lid van de directie aanwezig om informatie te verstrekken en om te luisteren.

Stichtse Vrije School

De dMR is zes keer bijeen geweest. In de vergadering zijn de gebruikelijke zaken als de goedkeuring van de begroting, de pta's en het examenreglement aan de orde geweest. Verder was het schoolmilieu een belangrijk item; er is binnen de dMR veel gesproken over hoe hier verbetering in aan te brengen. Uiteindelijk heeft dit geresulteerd in een analysebijeenkomst door middel van een organisatie-opstelling. Aan de uitkomst hiervan zullen we volgend jaar verder werken.

Een begin is gemaakt met de aanpassing van het leerlingenstatuut en we hebben we gekeken naar de besteding van de kwaliteitsgelden. Ook dit moeten we volgend jaar afronden.

Door de inkorting van het vwo-examentraject hebben we een document goedgekeurd waarin de veranderingen van de vwo-examens zijn uitgewerkt voor de tiende, elfde en twaalfde klas.

Ook de deels tijdelijke maatregelen die nodig waren om de grote tekorten in de formatie weg te werken, zijn besproken en goedgekeurd; wel met de grote zorg dat het voor de leraren een grote belasting zou worden.

De lerarenenquête die door de leerlingenraad was voorgesteld is aangenomen en ingevoerd.

Novalis College

De deelraad van de medezeggenschapsraad vergaderde circa zeven keer, onder voorzitterschap van een ouder en secretariaatsvoering van een personeelslid. Bij deze vergaderingen was de rector te gast, om informatie te verstrekken en om te luisteren. Daarnaast hebben voorzitter en secretaris regelmatig contact gehad met de schoolleiding ter voorbereiding op de vergaderingen. Halverwege het jaar is er een verschuiving geweest in de ouder-en leerlinggeledingen.

In de vergaderingen zijn informatieve onderwerpen aan de orde geweest, maar de dMR heeft een aantal keer ook gesproken over zaken waarover advies en/of instemming moest worden gegeven. Agendapunten die het afgelopen schooljaar aan de orde zijn geweest: mentoren draaiboek, herinrichting van het vwo-traject, overgangsprotocollen, functiemix en LD-entreerecht, formatie en bezuinigingen, zorgplan, schoolplan, professionalisering van de dMR.

Het toegenomen zelfvertrouwen van de personeelsgeleding vertaalde zich in een regelmatig terugkerend agendapunt op de algemene personeelsbijeenkomsten: naar aanleiding van actuele kwesties, zoals de functiemix, informeerden de personeelsvertegenwoordigers het personeel en daarnaast vroegen zij om een peiling rond de vraag om instemming bij beleidskwesties (bijvoorbeeld de consequenties van het project 'Beter Vmbo').

Ook de oudergeleding kreeg een steeds duidelijkere stem. Met de rector zijn regelmatig bilaterale besprekingen gevoerd om greep te krijgen op onderwerpen en om informatie uit te wisselen. De ouderraad is het orgaan van klassenvertegenwoordigende ouders, klankbord en doorgeefluik van ideeën voor dMR-ouders, zodat het draagvlak voor de dMR wordt verbreed. De ouderraad geeft gevraagd en ongevraagd advies aan de dMR. Een ouderraadlid kan doorschuiven naar de dMR. Deze ouderraad is zeven keer bijeengekomen.

De leerlingenraad van de vestiging vergaderde eveneens zeven keer per jaar. Er was een redelijke afvaardiging vanuit alle klassen, al ontbrak er wel eens een klas stelselmatig. De leerlingenafvaardiging naar de deelraad van de medezeggenschapsraad is behoorlijk constant, vrijwel steeds gerecrueteerd uit de hoogste klassen.

De dMR heeft het afgelopen jaar op constructieve wijze overleg gehad met de rector. Zij voelt zich steeds meer gehoord en is betrokken bij de ontwikkelingen. De dMR spreekt de hoop uit dat deze constructieve samenwerking in de toekomst, met de nieuwe rector gecontinueerd blijft.

Karel de Grote College

De rector is steeds te gast bij de vergaderingen van de deelmedezeggenschapsraad (dMR), om de informeren, om te luisteren en om verantwoording af te leggen.

Voorzitter en secretaris zijn de twee leden van de personeelsgeleding. De agenda voorziet in een vaste ronde langs de diverse overlegorganen (personeelsvergaderingen, ouderkring en leerlingenraad) en verder in bespreking van thema's, die in een jaarwerkplan vooruit zijn gedacht. De school en de diverse geledingen zijn begonnen om rechten en plichten van de geledingen voor instemming en advies goed te volgen en in te vullen. Dit proces verloopt nogal schoksgewijs; dat valt wellicht te verklaren uit een nog niet tot in alle details ontwikkeld bewustzijn voor instemmings- en adviesrechten. Desondanks blijven alle betrokkenen oefenen in medezeggenschap, zoals het in het vorige jaarverslag heette.

De personeelsgeleding heeft inmiddels vaste spreektijd toebedeeld gekregen in de tien algemene bijeenkomsten voor het voltallige personeel. In die tijd informeren zij over kwesties die aan de orde zijn geweest in het bovenschoolse overleg van personeelsgeledingen, rectoren en bestuurder, en peilen zij de gedachten over (aanstaande) beleidskwesties als de functiemix. Het

bilaterale overleg met de rector heeft onregelmatig plaatsgevonden, meestal naar aanleiding van concrete vraagstukken.

Ook de oudergeleding heeft vaste spreektijd in de ouderkring. Deze geleding doet steeds verslag van de vergaderingen van de dMR, en dan met name van die onderwerpen die te maken hebben met de belangen van ouders bij goed onderwijs. In het bilaterale overleg, dat de rector met de oudergeleding voert, is o.a. gesproken over de informatieverstrekking rond de ouderbijdragen en de onregelmatigheden, die hierin geconstateerd zijn.

Een goed georganiseerde leerlingafvaardiging naar de dMR blijft een probleem. Vermoedelijk is dit ook niet op te lossen: zodra een leerling voldoende ingevoerd is in medezeggenschap, gaat hij de school al weer verlaten. De terugkoppeling naar de leerlingenraad vindt niet of nauwelijks plaats. Een leraar, tevens lid van de personeelsgeleding, heeft regelmatig overleg met het bestuur van de leerlingenraad; dit overleg heeft uiteraard de scholing tot vertegenwoordiger als belangrijk thema. De leerlingenraad kent een redelijke afvaardiging vanuit alle lesgroepen.

Volgens afspraak is de **professionalisering** van de deel-medezeggenschapsraad (dMR) een vast agendapunt van de vergaderingen. Steeds staat zo concreet mogelijk de vraag naar versterking van de medezeggenschap centraal: hoe doen we dat zo goed mogelijk?

Met name de volwassen geledingen (personeel en ouders) vergroten systematisch de kracht van hun instemmingen, afwijzingen en adviezen; ook dat gebeurt vooral aan de hand van concrete voorvallen en items, bijvoorbeeld over de inrichting van de school en van de organisatie, over de ouderbijdrage, over de inzet van digitale hulpmiddelen, enz. De oudergeleding is in 2011 te gast geweest op een conferentie van het ministerie van OC&W, waar de rol van de ouders in het voortgezet onderwijs centraal stond.

Verder zijn de diverse vragen vanuit het bestuur om instemming en advies gepasseerd (formatieplan, begroting, etc.)

Tenslotte is het vermeldenswaard dat eind 2011 is besloten om een jaarwerkplan voor de dMR te formuleren; daarin komen de vaste advies- en instemmingsvragen te staan die ieder jaar op ongeveer hetzelfde tijdstip langs komen. Ook de acties die in het schoolplan staan aangekondigd, komen hier in te staan. Dit jaarwerkplan is bedoeld om procedurele uitglijders op het vlak van instemming en advisering te voorkómen.

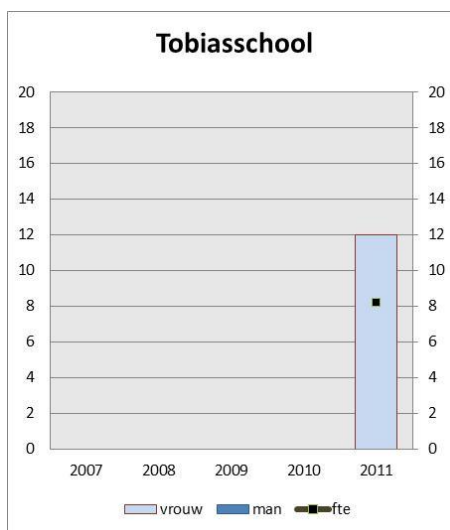
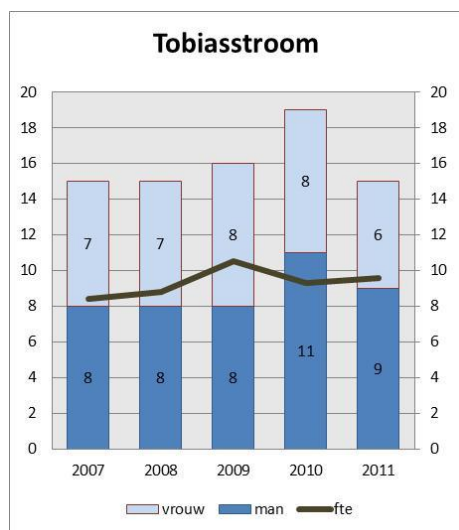
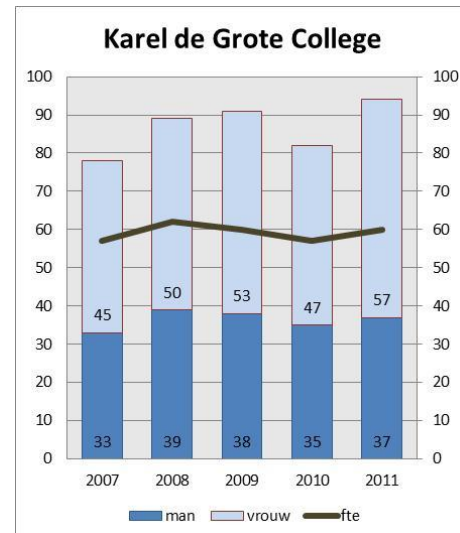
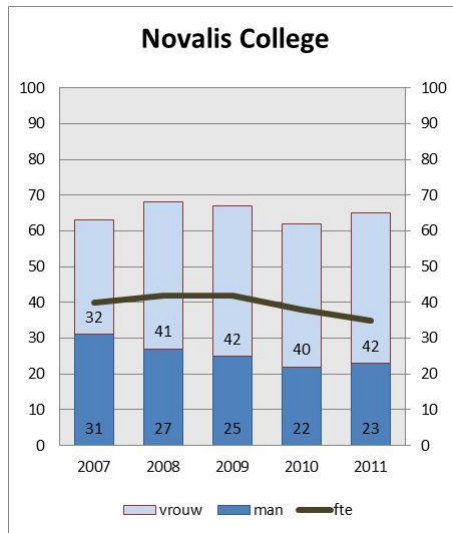
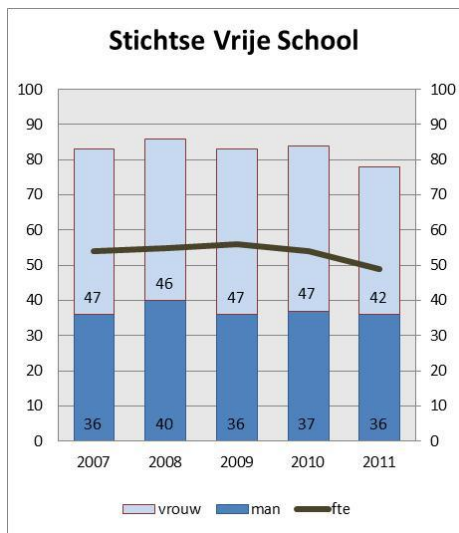
Overleg pMR met rectoren en bestuurder

Leden van de personeelsgeleding van de MR, rectoren en bestuurder voeren informeel overleg om elkaar te informeren en gezamenlijk beleid voor te bereiden. In de vijf keer van dit overleg hebben we gesproken over de invoering van de functiemix, het LD-entreerecht, de opname van de Tobia school, de beschikbaarheidsregeling voor het periode-onderwijs, het ziekteverzuim, de werkdruk, de leerlingenquête in de gesprekscyclus, het afnemen van een tevredenheidsonderzoek, de concernlasten en het taakbeleid.

Mensen

Personeelsbestand

Weergegeven zijn het aantal vrouwen en mannen in dienst en het aantal voltijdsbanen (fte).

Personeelsbeleid

Algemeen

In de loop van 2011 is het duidelijk geworden, dat de notitie 'gesprekkencyclus' niet onduidelijk aanstuurt op een heldere en doelmatige praktijk van beoordelen. Dat heeft hoofdzakelijk te maken met de constatering dat de Wet BIO vooral aandacht heeft voor het ontwikkelen van lerarencompetenties (bijna individuele ambities), in de veronderstelling dat het dan met de basisbekwaamheden wel in orde is. Daarmee zijn principiële zaken als het bezitten van een onderwijsbevoegdheid, het je houden aan afspraken over bijvoorbeeld lesbegin en leseinde en het werken aan schoolbrede ontwikkelingsdoelen uit beeld geraakt.

Daarom hebben de projectleider en de beleidsmedewerker P&O samen met een externe deskundige en leden van de personeelsgroep de basisafspraken voor leraren in beeld gebracht. Deze worden nu het eerste onderdeel van beoordelingen in het kader van de gesprekkencyclus;

daarna komen de schoolbrede ontwikkelingsdoelen en de 'eigen' BIO-ontwikkelingen aan bod. Ook de inzet van leerlingenuitkomsten gaan de standaard van het beoordelen bepalen. In 2011 is zodoende het beoordelen beter omschreven, in procedures en in criteria.

De **voortgangs-/beoordelingsgesprekken** met de bovenschoolse medewerkers, de rectoren en de bestuurder worden sinds het schooljaar 2009/2010 eveneens vanuit de gesprekkencyclus gevoerd.

In 2011 heeft wederom een twintigtal personeelsleden deelgenomen aan het traject **Leven en Werk**. De inhoud van het traject bestond uit een oriëntatie op het werk in verleden, heden en toekomst en op de persoonlijke belemmeringen, drijfveren en inspiratie. Doelstelling was het verkrijgen van zicht op de werkbiografie en de eigen sturende rol daarin, het aanspreken van de eigen scheppende vermogens en het ontwikkelen van een positief, realistisch toekomstperspectief. Het streven voor de aankomende jaren is om ieder personeelslid aan dit traject te laten deelnemen.

In 2011 zijn leraren benoemd in een LC-functie vanuit de **functiemix** gelden. Deze leraren hebben allen de vastgestelde benoemingsprocedure en sollicitatieprocedure doorlopen. Er zijn veertien leraren op SVS, twee leraren op KGC, twee leraren op het NC en twee leraren op de Tobiasstroom in een LC-functie benoemd.

Met de vakbonden is overeengekomen dat de scholengemeenschap niet hoeft te voldoen aan het **LD-entreerecht** volgens artikel 5.2 cao-vo 2011-12. Om tot dit resultaat te komen is er uitgebreid gesproken op de scholen en in de pMR. Na een peiling stemde meer dan twee derde van de leraren tegen het entreerecht.

Vanuit de Vereniging van Vrijescholen is in 2011 voor de tweede keer een landelijke **vakgroepconferentie** georganiseerd; alle scholen voor voortgezet vrijeschoolonderwijs hebben daarvoor een lesvrije dag in de planning opgenomen. Op deze conferentie konden alle leraren met hun vakgroepgenoten uit het gehele land werken aan een versterking van hun vakinhoud in de vrijeschoolpedagogie. Hoewel niet alle vakgroepen even enthousiast waren over de opbrengst, was er over het algemeen waardering voor dit congres; ook de komende jaren wordt deze mogelijkheid tot professionele vrijeschoolse bijscholing aangeboden.

Negen leraren zijn met een lerarenbeurs gestart met hun **eerstegraadsopleiding**. Twee personeelsleden volgden de masteropleiding schoolmanagement. Er zijn negentien onbevoegde leraren, zonder vrijstelling, in dienst bij de scholengemeenschap. Volgens de cao-vo 2011-2012 moeten alle onbevoegde leraren een bevoegdheid halen. In 2011 is gestart met het maken van de studieplannen door de betreffende leraren. In 2012/2013 gaan bijna alle onbevoegde leraren starten (of zijn inmiddels gestart) met het behalen van hun tweedegraads bevoegdheid. Drie leraren hebben een vrijstelling voor een jaar gekregen.

Het **verzuim**percentage bij de scholengemeenschap was in 2011 5,3%. Het landelijk gemiddelde voor voortgezet onderwijs was 5,5% (bron: arbo-vo). Vooral het kortdurend/frequent verzuim heeft een groot effect op de lesuitval gehad.

De Tobiassschool had in 2011 een ziekteverzuim van rond 12% als gevolg van een drietal langdurige zieken.

Met regelmatige verzuimgesprekken proberen we in te spelen op de vragen, problemen en behoeftes van personeelsleden. In het schooljaar 2010/2011 zullen we aandacht blijven besteden aan terugdringen van het verzuim.

In 2011 is de gehele **personeelsadministratie** op het KGC gehuisvest. Dit bevordert de dienstverlening en er is een betere controle op onder andere de aanwezigheid van Verklaringen Omtrent Gedrag, ID's en diploma's in de personeelsdossiers. Voor personeelsleden is er een duidelijk aanspreekpunt bij vragen over het salaris of aanverwante zaken.

Tobiaschool (speciaal basisonderwijs)

Om de kwaliteit van het onderwijs te waarborgen volgen een aantal medewerkers **nascholing**. Eén medewerker volgt de masteropleiding Special Educational Needs bij Hogeschool Helicon in samenwerking met de University of Plymouth. Het gehele team volgde de opleiding tot SOVA-trainer van de Regenboogtraining, de cursus Volglijn, ons nieuwe leerlingvolgsysteem, en de cursus leerstrategieën. Een medewerker volgde nascholing bij de Zutphencursus.

Er is een start gemaakt met het werken met de **gesprekkencyclus**. De eerste ervaringen zijn positief.

Stichtse Vrije School

In de pedagogische vergaderingen en op de studiedagen is zoals gebruikelijk gewerkt aan de gemeenschappelijke **scholingstrajecten**. Hierbij zijn de onderstaande onderwerpen aan bod gekomen.

Leerlingen met een bijzondere vraag op pedagogisch/didactisch gebied

Zoals in het schoolplan verwoord als speerpunt, is met het lerarenteam gewerkt aan het vergroten van de inzichten in leerlingen met een speciale problematiek, zoals ADD, autisme en NLD. Ook dyslectische leerlingen en leerlingen met een andere (leer)stoornis kwamen aan bod.

Knelpunt: Er bleek te weinig tijd om alle aspecten diepgaand te behandelen en concrete handvatten met elkaar te bespreken en te oefenen. Rapportbesprekingen, indiceringsvergaderingen en algemene schoolontwikkelingen eisten veel vergadertijd op.

Toekomst: Komend jaar blijft daarom dit punt een belangrijk aandachtspunt. De vorm die we willen hanteren is die van de intervisie in kleine groepen: wat is het probleem van de leerling en wat zijn je vondsten? Het idee is van de vondsten een verslag te maken, zodat er op dit gebied ook een doorlopende intervisie kan plaatsvinden.

De betekenis/rol van de zintuigen in de vrijeschoolpedagogie

We hebben het thema van de twaalf zintuigen uit de antroposofie enkele keren op de agenda van de wekelijkse pedagogische vergaderingen gezet om zo de vrijeschoolpedagogie te verrijken met verschillende ingangen voor ons onderwijsaanbod. Ook met dit thema gaan we volgend jaar verder.

Knelpunt: Er zijn grote verschillen in kennis van het antroposofisch mensbeeld. Voor sommigen is de stof zeer bekend en voor anderen is het volslagen nieuw.

Toekomst: We moeten andere werkvormen kiezen, zoals bijvoorbeeld het werken in 'meester-gezel-groepen'. Zo kunnen de ouderen dan hun kennis overdragen en gaat hun expertise niet verloren. De anderen kunnen hun voordeel doen met de ervaringen van de 'ouderen'.

Verder werkten we -vooral in intervisiegroepjes- aan onze eigen vragen en knelpunten bij het uitwerken en praktiseren van verschillende didactische werkvormen die aansluiten bij de verschillende leeftijdsfasen. Daar gaan we zeker mee door; deze bijeenkomsten waren zeer zinvol.

Voor hun individuele scholing hebben veel leraren cursussen en studiedagen rond hun vakgebieden gevolgd. Deze cursussen en besprekingen gingen vaak over ontwikkelingen rond examenonderwerpen of waren een collegiale uitwisseling op het gebied van de

vrijeschoolpedagogie of andere vakgerelateerde ontwikkelingen. Verder hebben diverse leraren zich bijgeschoold voor het behalen van een (extra) bevoegdheid voor een specifiek vakgebied. Een aantal leraren die met een pabo-bevoegdheid in de middelbouw zijn gaan lesgeven, is aan het studeren voor een bovenbouwbevoegdheid. Sommigen hebben deze studie inmiddels afgerond en een aantal middenbouwleraren heeft voorbereidingen getroffen voor het starten van studie voor een specifieke vo-bevoegdheid. Hierbij wordt dankbaar gebruik gemaakt van de door de overheid ingestelde lerarenbeurs, die een deel van de kosten dekt. De school faciliteert voor de middenbouwleraren een ander deel van de studiekosten en benodigde studie-uren.

Novalis College

In het afgelopen jaar hebben we een relatief kleine **instroom** aan nieuwe leraren gekend. De bestaande vacatureruimte werd zoveel mogelijk met eigen personeel ingevuld. Voor de enkele vacature heeft werving plaatsgevonden door open sollicitaties of via de Onderwijsbank. De vacatures zijn naar tevredenheid ingevuld.

In de formatie is geprobeerd de **werkdruk** enigszins terug te brengen door bij knelpunten ruimer in te zetten. Zo is bij periode-onderwijs toneel een extra toeslag op het eindtoneelstuk ingezet. Mentoren die samen een mentoraat invullen krijgen meer uren voor mentor- en begeleidingsuur.

De verantwoording van de uren **deskundigheidsbevordering** is een nadrukkelijk item geweest. Vanuit de schoolleiding is dringend behoefte geweest aan expliciete verantwoording door de medewerkers. In mei 2011 is een aanzet hierin gemaakt: medewerkers maken de bestede uren inzichtelijk.

Deskundigheidsbevordering is gekoppeld aan het streven van de organisatie tot voortdurende ontwikkeling van personeelsleden. Door middel van een uitgebreide 'menukaart' aan mogelijkheden (waaronder coaching, intervisie, bijwonen van conferentie/studiedagen, interne- of externe studies, het verzorgen van presentaties of studiedelen voor het team) stellen we de medewerker in staat om een eigen ontwikkeltraject vorm te geven.

In het voorjaar 2011 hebben de personeelsleden van het Novalis College het tweede gesprek in de **gesprekkencyclus** gevoerd (voortgangsgesprek) met de personeelsfunctionaris of een lid van de personeelsgroep.

De gesprekken hebben bij een aantal leraren geleid tot bijstelling of actualisering van hun scholings- en ontwikkelingswensen. Een groot aantal leraren is begonnen of voornemens een eerstegraads opleiding te volgen. Ook zijn er diverse wensen in opleidingen voor pedagogische- of andere studies, zoals mediation, NLP en digitale innovatie.

Naar aanleiding van een aantal vragen en opmerkingen uit de diverse gesprekken heeft de schoolleiding het scholingsbeleid tegen het licht gehouden en geactualiseerd.

Voorts constateren personeelsleden in het voortgangsgesprek dat het monitoren van de ontwikkeling als belangrijk wordt geacht, maar het functioneren minder goed wordt belicht; functioneringsgesprekken worden in dezen gemist door een aantal medewerkers.

Het instrument van **intervisie**, waarbij leraren reflecteren op hun vakdidactiek en pedagogiek en deze in groepjes uitwisselen, is een speerpunt geweest voor de jaren 2010 en 2011. In het afgelopen jaar is echter weinig aandacht besteed aan intervisie door de vele aandacht die leraren hebben moeten geven aan het ontwikkelen van de leerlijnen voor de vernieuwde brugklafase. Wel is door de leden van de coachingsgroep frequent intervisie gedaan met nieuwe leraren of nieuwe mentoren. Ook hebben leraren een beroep kunnen doen op de mogelijkheid van intervisie. Scholing en uitwisseling in kleine groepjes -waarbij ook elementen van intervisie aan de

orde waren- hebben plaatsgevonden in een carroussel van studiedelen, waarbij verschillende thema's uitgangspunt waren.

Binnen de school zijn enkele leraren aan een **coachingsgroep** verbonden. Zij hebben in 2011 de coachingswensen geïnventariseerd en vervolgens heeft intensieve coaching plaatsgevonden van een aantal leraren. Deze zijn begeleid door vaste coaches, vaak seniordocenten. Door intensief lesbezoek en bespreking achteraf, maar ook gesprekken over algemeen organisatorische zaken, worden leraren begeleid in alle aspecten van het leraarschap. Daarnaast vindt uitwisseling plaats in het sectieoverleg.

Leraren die zelf een coachingsvraag hebben, kunnen een ondersteuningsvraag neerleggen bij de coachingsgroep, die vervolgens kijkt hoe die vraag kan worden beantwoord. Een aantal coachingstrajecten heeft op deze wijze plaatsgevonden.

De nieuwe leraren en nieuwe mentoren van klas 7 zijn begeleid door een seniordocent (individuele begeleiding, lesbezoeken en uitwisseling in regelmatig terugkerende bijeenkomsten). Nieuwe leraren en mentoren waarderen deze vorm van coaching.

In het team zijn enkele leraren aanwezig die zijn opgeleid als coach **ADSL** (activerende didactiek en samenwerkend leren). Zij hebben enkele studiemiddagen verzorgd om de kennis van leraren op dit terrein op te frissen.

Een groot aantal medewerkers is bezig met een **eerstegraadsopleiding**: een aantal leraren wordt in hun onderzoek begeleid door een seniorleraar die ervaring heeft op het gebied van onderzoek. Dit leidt tot bijzondere samenwerkingsverbanden waarbij de win-winsituatie overduidelijk is: zowel de leerling als de begeleider leren; de thema's die worden onderzocht zijn vaak gerelateerd aan de daadwerkelijke leerpraktijk op school en worden als zodanig gepresenteerd in het team of de sectie.

In 2011 is een nieuw **scholingsconcept** opgesteld. Alle leraren hebben vanaf september 2011 deelgenomen aan vier verschillende scholingsbijeenkomsten. Men wisselt daarbij na twee keer van samenstelling. De thema's zijn fenomenologie, kinder- en klassenbesprekingen, algemene menskunde en organisatie. De deelnemers worden uitgenodigd tot uitwisseling en discussie met elkaar. Door middel van presentaties en interviews worden de thema's gedeeld.

De **cursus vrijeschoolpedagogie** heeft dit jaar in drie modules plaatsgevonden. De modules van het eerste en het tweede jaar zijn bijeen gevoegd omwille van het aantal deelnemers en het aantal leraren. Er hebben acht leraren deelgenomen. Vier daarvan hebben de cursus nu helemaal afgerond. Vier andere leraren hebben de drie modules gevolgd die bestonden uit een theoretisch gedeelte en een kunstzinnig deel. De thema's kinderbespreking, algemene menskunde en plantentypologie kwamen aan de orde. In de praktische delen kwamen kopboetsen, spraakvorming en bordtekenen aan de orde.

Karel de Grote College

Na de zomervakantie kon het Karel de Grote College -opnieuw- met een volledige bezetting van openstaande **vacatures** aan het schooljaar beginnen. Ondanks krapte op de markt (bij sommige vakken) is de school kennelijk een aantrekkelijke plaats om te werken.

In de loop van 2011 heeft het **ziekteverzuim** niet tot meer problemen geleid dan in voorgaande jaren; eerder tot minder, vooral vanwege de steeds beter voorhanden zijnde oplossingen, zoals de inzet van eigen personeel en extra lesmateriaal. De beleidsmedewerker P&O heeft samen met de rector de ziekteverzuimgesprekken met frequent (vaak kortdurend) zieke collega's voortgezet.

Voorafgaand aan de formatiebesprekingen voor schooljaar 2011/2012 hebben de onderwijspersoneelsleden kunnen aangeven of en hoe zij het 24-uurs recht op **werkdrukvermindering** in hun jaartaak wilden terugzien. De grote meerderheid wilde dit recht inderdaad inzetten, echter zonder dat daarbij in groten getale werd aangegeven ten laste van welke taak dit recht moest gelden; in die gevallen is het recht 'uitbetaald', in de andere gevallen toegewezen aan concrete taakvermindering (bijvoorbeeld minder pauzewachten).

Het nieuwe '**vergadergebouw**', dat in 2009 gestalte kreeg, is in 2011 vooral geconsolideerd. Er zijn wat minder algemene strategische vergaderingen geweest, maar dat heeft er ook te maken dat er op de lopende projecten minder te adviseren viel. Het coördinerend overleg, dat bedoeld was als afstemmingsorgaan voor de grotere taakgebieden, is opgeschort; in de praktijk bleek het opladen van de agenda te eenzijdig vanuit de bestuursraad te gebeuren.

De planning van vergaderingen is echter wél ingrijpend gewijzigd: met ingang van september vergadert de school niet meer op dinsdag- en donderdagmiddag, maar enkel nog op de donderdagmiddag. Het achtste uur is (voor de meeste collega's) roostervrij gemaakt, zodat twee volle uren beschikbaar zijn voor alle vergaderingen. Belangrijke argumenten voor deze wijziging waren, dat de vestiging als enige vrijeschool in Nederland twee keer per week vergaderde en dat deze twee middagen met een vergadering aan het eind als werkdrukverhogend ervaren worden. Alle soorten vergaderingen zijn een kleine hoeveelheid tijd kwijt geraakt; daarbij is de pedagogische vergadering het meest ontzien.

De school heeft in 2011 per personeelslid geïnventariseerd welke **scholingskosten** in schooljaar 2010/2011 gemaakt zijn. Op basis daarvan zijn conclusies getrokken over spreiding van scholing over personeelsleden en over de aard van de scholing.

Vervolgens hebben de proceseigenaren de procedures voor het aanvragen van bijdragen in de scholingskosten en de criteria om deze aanvragen te beoordelen bijgesteld en aangescherpt.

Huisvesting en middelen

Tobiasschool (speciaal basisonderwijs)

In 2011 zijn verbeteringen aangebracht aan leslokalen; onder andere nieuwe vloerbedekking en gordijnen, het aanleggen van een invalidentoilet en het maken van afzonderlijke directieruimtes. Er is subsidie binnengehaald voor aanpassingen van het binnenmilieu (onder ander verlichting, radiatorcranken en zonweringen)

Stichtse Vrije School

Door de gemeente Zeist is een bedrag voor de bouw van een **extra gymzaal** beschikbaar gesteld. We hebben inmiddels door een architect een gebouw laten ontwerpen en het conceptontwerp gepresenteerd in de welstandscommissie. Er wordt in de tweede helft van het schooljaar 2011/2012 met de ook op ons terrein gevestigde buitenschoolse opvang gekeken naar de mogelijkheid om voor hen een permanente huisvesting te realiseren bij de nieuwe gymzaal. Als dat rond is, zal eind 2012 met de bouw begonnen kunnen worden.

Karel de Grote College

Bij de aanvang van 2011 is het bestuursbureau in een noodlokaal op het binnenplein van de school gehuisvest. Deze verplaatsing is geschied in afwachting van de ontwikkelingen rond de gehele huisvesting van het Karel de Grote College. Voor een aantal lessen drama huurt de school nog steeds elders ruimte, terwijl die lessen oorspronkelijk binnen de verbouwing van 2006 begroot waren. Ook voor het bewegingsonderwijs huurt de school een gymzaal van de Gemeente Nijmegen. Verder heeft Meander (school voor primair vrijeschoolonderwijs) drie lokalen aan het Karel de Grote College verhuurd.

Het haalbaarheidsonderzoek uit 2009 is in 2011 opnieuw uit de kast gehaald; deze voorziet in nieuwbouw op en gedeeltelijk onder het binnenplein. In een notitie met financiële onderbouwing is dit onderzoek aan de raad van toezicht voorgelegd, ter informatie en voorlopige accordering. Op basis van de toen beschikbare gegevens is de haalbaarheid van het bouwplan bevestigd, ook voor de financiering. Omdat in de omgeving van de schoolgebouwen nog andere opties te onderzoeken zijn, worden het onderzoek en de notitie opnieuw achter de hand gehouden. Gedurende het schooljaar 2011/2012 heeft de vestiging het onderwijs kunnen verzorgen in de eigen gebouwen en de gehuurde ruimtes.

De **meerjarenonderhoudsplanung** is leidend geweest voor de planning van werkzaamheden voor de instandhouding van de gebouwen. Ieder jaar maakt de school keuzes in deze planning; op deze manier probeert het Karel de Grote College de goede balans te vinden tussen enerzijds evenredige inzet van middelen voor personeel en materieel en anderzijds een veilig, duurzaam en mooi schoolgebouw.

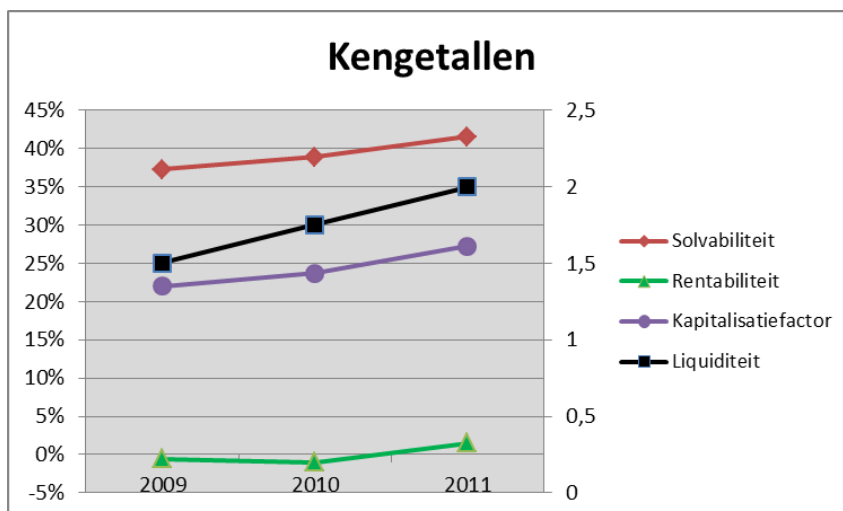
Het project **mediatheek en ict** heeft in 2011 niet de beoogde opvolging gekregen. Dat houdt mede verband met ontwikkelingen in de huisvesting en in de schoolboekenmarkt. Nu een en ander wat meer duidelijk is, kan het project een doorstart krijgen. Het nieuwe schoolplan voorziet daarin: de school gaat aan de slag met vragen en oplossingen rond de inzet van ict in het dagelijkse onderwijs. Ook de vraag naar het gebruik van smartboards, tablets, social media, etc. krijgt daarin een plaats.

Financiën

Samenvatting en analyse jaarrekening 2011

Financiële kengetallen

De financiële kengetallen geven een indicatie van de financiële gezondheid van de stichting.

Alle kengetallen behalve de rentabiliteit bevinden zich binnen de marges voor een financieel gezonde school.

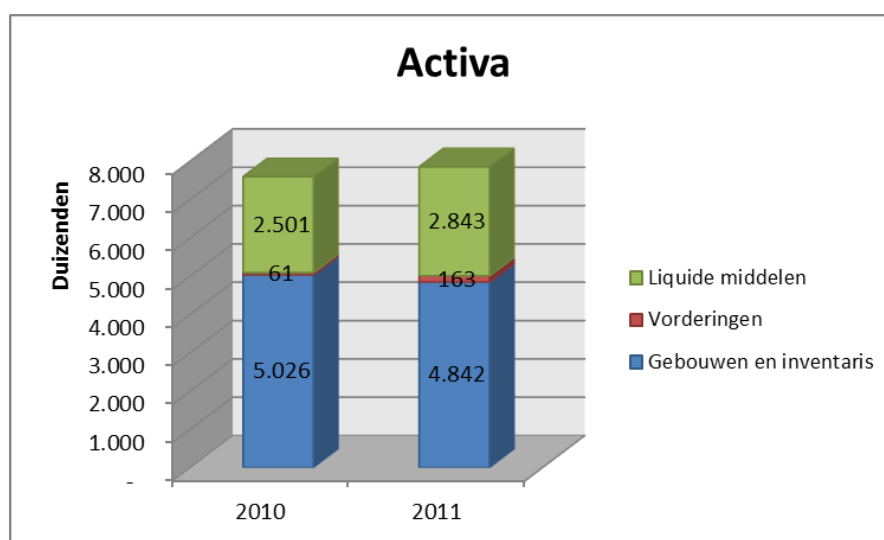
Balans

De **materiële vaste activa** (gebouwen en inventaris) zijn licht gedaald door afschrijvingen.

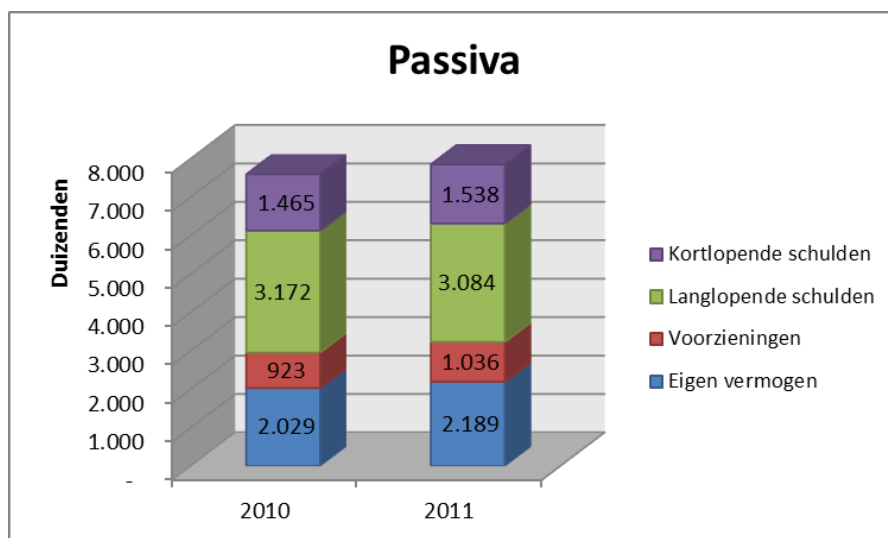
De **vorderingen** zijn hoger in verband met het activeren van gemaakte advieskosten ten aanzien van de nieuwbouw van de gymzaal.

De omvang van de **liquide middelen** (het geld op de bank) is

met name gestegen door forse afschrijvingen zonder nieuwe investeringen en door het positieve exploitatieresultaat van 2011.

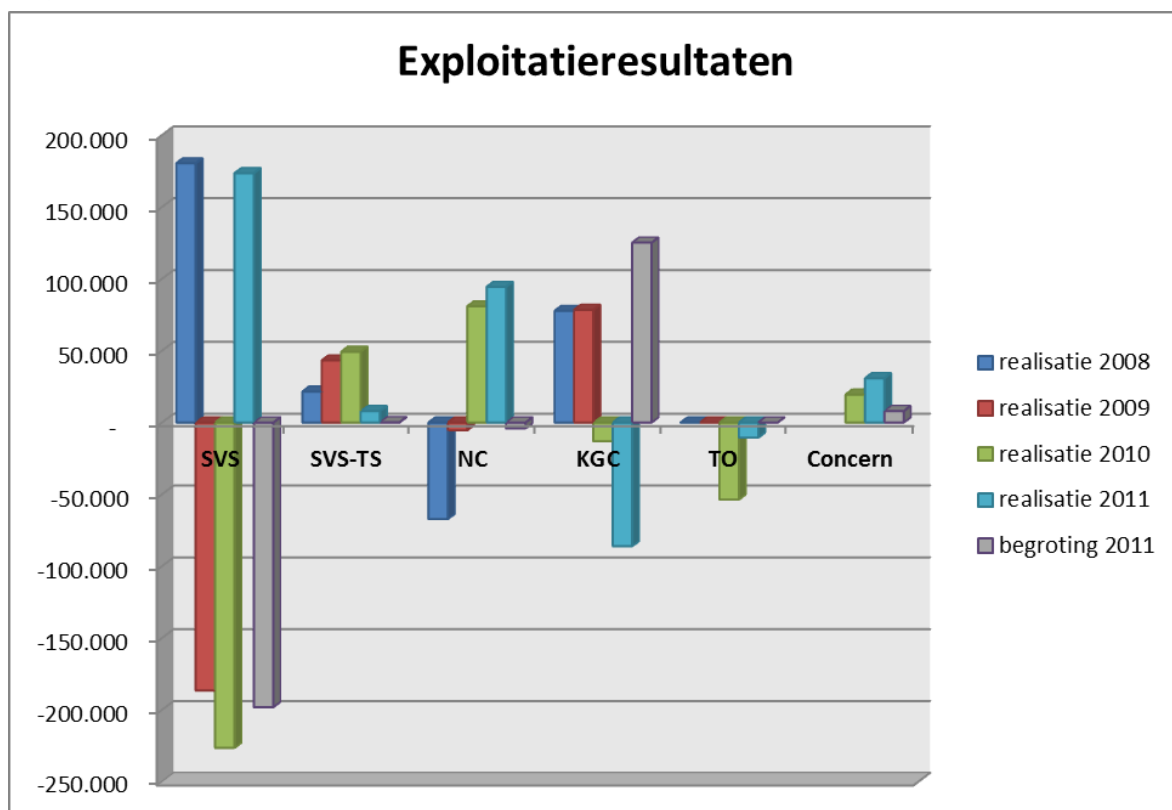
Het **eigen vermogen** is gestegen door het positieve exploitatieresultaat van 2011. De **voorzieningen** zijn gegroeid door toename van de voorziening onderhoud gebouwen. De **langlopende schulden** hebben betrekking op de lening bij de Bank

Nederlandse Gemeenten voor financiering van de overname van het gebouw van het Karel de Grote College en daalt geleidelijk door aflossing.

De **kortlopende schulden** zijn gestegen door diverse overlopende passiva, met name crediteuren en nog te betalen inkoop.

Exploitatie 2011

De Stichting heeft het boekjaar 2011 afgesloten met een exploitatieresultaat van €210.000. Dat is het resultaat van diverse over- en onderschrijdingen van budgetten.

Toelichting

Vanwege de grote exploitatietekorten over 2009 en 2010 bij de Stichtse Vrije School zijn er flinke bezuinigingsmaatregelen doorgevoerd, met name in de formatie voor het schooljaar 2011/2012. De grote pieken voor het Novalis college hebben te maken met een terugbetaling voor de bouw in 2007 en nagekomen bouwkosten in 2008. In de jaren 2010 en 2011 zijn mooie resultaten geboekt en voor 2012 is wederom een positief exploitatieresultaat begroot, zodat het eigen vermogen weer op orde is.

Het Karel de Grote College heeft voor het tweede jaar op rij een negatief exploitatieresultaat. Dit heeft er onder andere mee te maken dat de school groeiende is en daarom moet vooruit financieren.

De per 1 augustus 2011 aan de stichting toegevoegde Tobiasschool heeft voor het tweede jaar op rij een negatief exploitatieresultaat. In 2010 was dit toe te schrijven aan de vertrekkende directeur waarvoor een vergoeding is betaald. In 2011 is dit veroorzaakt door de kosten van de fusie. Het resultaat van Concern betreft de rentebaten op de rekening-courant.

Exploitatieoverzicht	realisatie 2011	begroting 2011	realisatie 2010
Baten			
Rijksbijdragen	12.904.907	12.432.462	12.967.319
Overige overheidsbijdragen	440.153	434.277	466.597
Overige baten	743.378	761.568	880.953
Totaal baten	14.088.438	13.628.307	14.314.869
Lasten			
Personele lasten	10.846.116	10.742.156	11.142.441
Afschrijvingen	403.975	333.563	418.057
Huisvestingslasten	1.050.210	1.110.239	1.150.016
Overige lasten	1.455.431	1.371.362	1.608.512
Totaal lasten	13.755.732	13.557.320	14.319.026
Saldo baten en lasten	332.706	70.987	-4.157
Financiële baten en lasten	-122.548	-139.844	-139.286
Resultaat	210.158	-68.857	-143.443

De exploitatie is nader geanalyseerd in de jaarrekening 2011.

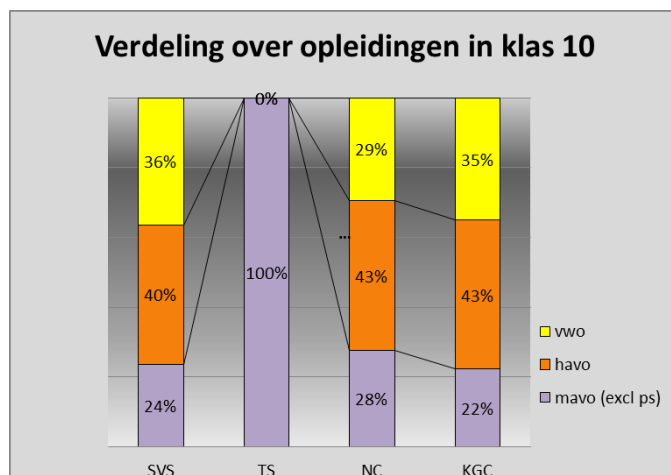
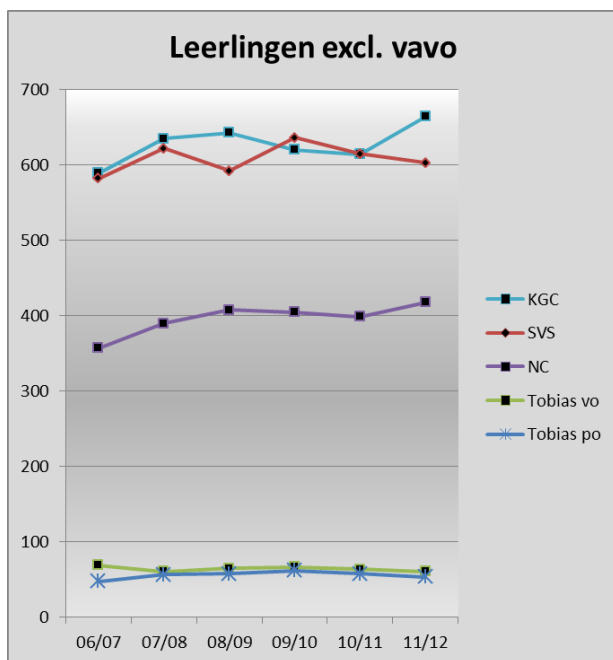
Ouderbijdrage

De rectoren van de drie vestigingen hebben met de oudergeledingen overleg gevoerd over de besteding van de ouderbijdragen en daarover overeenstemming bereikt. De wijze waarop de besteding is verantwoord varieerde nogal per vestiging. We hebben in overleg met ouders een uniforme regeling van de ouderbijdrage geformuleerd die in 2012 zal worden ingezet.

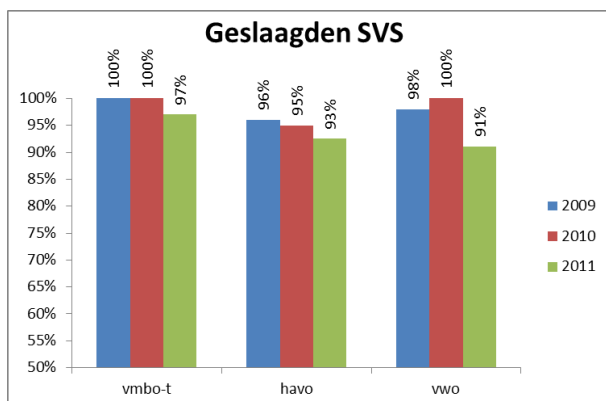
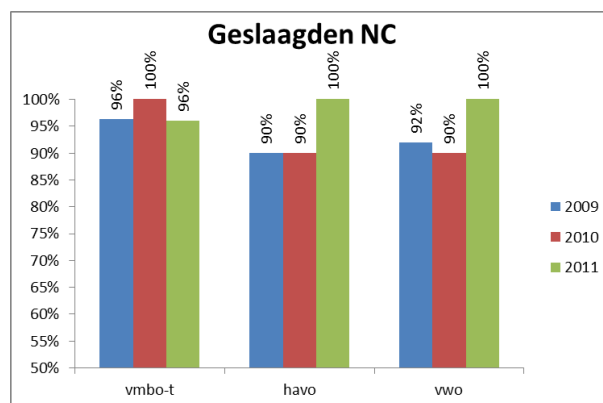
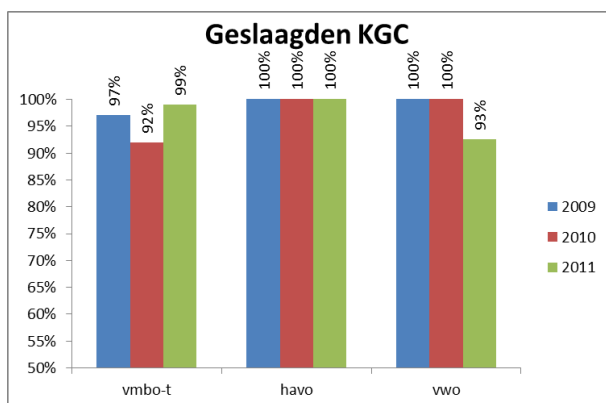
LGF-gelden

De drie vestigingen hebben de inzet van de LGF-gelden op leerlingniveau verantwoord.

Bijlage 1: Aantal leerlingen en verdeling over opleidingen

Bijlage 2: Examenresultaten

Bijlage 3: Gegevens scholengemeenschap en vestigingen

Scholengemeenschap voor Voortgezet Vrije Schoolonderwijs
 Wilhelminasingel 15, 6524 AJ Nijmegen
 College van Bestuur: de heer F. Ebskamp
 Samenstelling Raad van Toezicht in 2010: de heer Th. Akkermans (tot 17 mei voorzitter), mevrouw A. Cuijpers (voorzitter vanaf 17 mei), de heer H. Jansen, de heer R. Lucieer, de heer K. van der Haak (tot 29 november), de heer E. de Zeeuw.

Tobiasschool
 Prof. Lorentzlaan 16, 3707 CC Zeist
 Directeur: mevrouw E. Everaert (tot februari 2012)

Stichtse Vrije School
 Socrateslaan 24, 3707 GL Zeist
 Rector: de heer G. Roeters van Lennep

Stichtse Vrije School afdeling Tobiasstroom
 Prof. Lorentzlaan 16, 3707 CC Zeist
 Afdelingsdirecteur: de heer J. Waardenburg

Novalis College,
 Sterrenlaan 16, 5631 KA Eindhoven
 Rector: mevrouw M. Beijer (tot 1 januari 2012)

Karel de Grote College
 Wilhelminasingel 15, 6524 AJ Nijmegen
 Rector: de heer P. van Pinxteren

Bijlage 4: Jaarverslag raad van toezicht over 2011

Algemeen

De Raad heeft in 2011 toezicht gehouden op het beleid van de bestuurder en de algemene gang van zaken van de Stichting Scholengemeenschap voor Voortgezet Vrije Schoolonderwijs, welke na de fusie op 1 augustus 2011 met de Tobiasschool is omgezet in de Stichting Scholengemeenschap voor vrijeschoolonderwijs. Daarbij heeft de Raad de bestuurder met advies terzijde gestaan. De Raad deed dit voornamelijk door in vergaderingen met de bestuurder de voorkomende aangelegenheden te bespreken. De Raad vergaderde daartoe viermaal met de bestuurder.

Naast de reguliere mededelingen van de bestuurder, het governancebeleid en de vaststelling van de jaarstukken vermeldde de agenda onderwerpen als de verwezenlijking van de antroposofie op de scholen, opvolging van rectoren, invoering van de functiemix en het LD-entreerecht, de toekomstige havo-leerroute, formatieplanning en -budgetten, planning kwaliteitszorg, bouwplannen KGC, bouw gymnastiekzaal SVS, opname, plan van aanpak en begeleiding Tobiasschool, verandering statuten, managementreglement en bestuursreglement naar aanleiding van de fusie met de Tobiasschool, risicoanalyse en afspraken met de vestigingen tot risicoaanpak, de samenwerkingsovereenkomst met de bovenbouwbestuurders van de vrijescholen in Nederland en de CAO voor bestuurders in het VO.

Opname Tobiasschool

De opname van de Tobiasschool vereiste bijzondere aandacht van de Raad omdat uitbreiding met een school voor speciaal basisonderwijs een fundamentele verandering betekende voor onze stichting die zich tot dan toe uitsluitend richtte op voortgezet onderwijs. De Tobiasschool is opgenomen omdat de Raad van mening is dat deze beslissing overeenkomt met de pedagogische inzichten, die voortkomen uit de antroposofie, over aansluitende leerwegen en veilige doorstroming van basis naar voortgezet onderwijs.

Ook vanuit bestuurlijke verantwoordelijkheid voor de ontwikkeling van goed vrijeschoolonderwijs heeft de Raad hiertoe besloten. De besluitvorming leidde tot verandering van de stichtingsstatuten, wijzigingen in de managementstructuur en tot vernieuwing van statuten en reglementen. De bestuurder gaf leiding aan het proces van besluitvorming in de scholengemeenschap door alle geledingen te consulteren en/of afhankelijk van hun bevoegdheid en positie te betrekken bij de besluitvorming.

Beloningsbeleid

Voor behoud van het vrijeschoolonderwijs is in 2010 binnen onze scholengemeenschap door de verschillende geledingen voorgesteld om de landelijke overeengekomen CAO niet ongeclausuleerd toe te passen. Na die interne besluitvorming heeft de bestuurder in 2011 overeenstemming bereikt met de vakbonden en de vo-raad om voor onze stichting het LD-entreerecht niet te hoeven toepassen. De Raad spreekt haar respect en waardering uit voor alle leraren die ook op deze wijze de pijlers vormen onder ons vrijeschoolonderwijs.

Samenstelling en functioneren van de Raad

De Raad startte het jaar met een evaluatie over zijn eigen functioneren. De Raad wenst een meer proactieve houding aan te nemen bij vraagstukken. Ook benoemde de Raad aan het begin van het jaar een aantal agendapunten: beloningsbeleid medewerkers, vervolg op de visiebijeenkomst, meerjarenbegroting, strategisch beleidsplan, opvolging rectoren in Eindhoven en Nijmegen, gesprek met de medezeggenschapsraad. Het resultaat van de evaluatie is dat het functioneren van de Raad gedurende het jaar veranderde. De leden van de Raad hebben een voorgesprek voor het begin van de vergadering van de Raad met de bestuurder en de leden communiceren onderling meer over actuele vraagstukken; de genoemde agendapunten kwamen aan de orde.

De Raad vergaderde vier keer, afwisselend op locatie bij één van de vestigingen in Zeist, Eindhoven en Nijmegen. De vergaderingen werden ingeleid met bijdragen van de leiding van de ontvangende school.. De gewoonte om wisselend en afhankelijk van de vergaderlocatie te vergaderen met de rector en het MT-lid pedagogiek van de betreffende school werd begin 2011 afgeschaft om zodoende meer te focussen op de toezichhoudende rol van de Raad. Naast de vier vergaderingen evalueerde de Raad zonder de bestuurder zijn eigen functioneren en dat van de bestuurder.

Buiten de vergaderingen had de voorzitter van de Raad regelmatig contact met de bestuurder.

De Raad werd tussen de vergaderingen in adequaat geïnformeerd door de bestuurder door middel van digitale nieuwsbrieven. De nieuwsbrieven voorzagen in geselecteerde berichten over onder anderen het onderwijsbeleid van de overheid, rapportage van de onderwijsinspectie met betrekking tot de aangesloten scholen en verder een breed scala aan relevant nieuws met verwijzingen naar de digitale nieuwsbrieven van de vo-raad, het online platform voor professionals in het onderwijs Prima, de Vereniging Bijzonder Scholen, de Vereniging van vrijescholen en de Algemene Onderwijs Bond.

In mei werd een gezamenlijke vergadering gehouden van de MT-leden van alle scholen, de bestuurder en de Raad met als onderwerp differentiatie in heterogene groepen in eerste leerjaren.

Samenstelling en mutaties

Op 14 maart trad Menno Pistorius toe tot de Raad. Menno is zelf leerling geweest op het Karel de Grote College in Nijmegen, zijn drie zonen zijn allemaal vrijeschoolleerlingen.

De voorzitter van de Raad van Toezicht Theo Akkermans is op 16 mei teruggetreden uit de Raad vanwege het verstrijken van zijn zittingstermijn. Uit zijn midden benoemde de Raad Ans Cuijpers tot voorzitter. Koos van der Haak trad in november terug uit de Raad.

Eind 2011 was de Raad als volgt samengesteld:

Ans Cuijpers (voorzitter)	2 ^e termijn tot 01-12-2014
Huub Jansen	2 ^e termijn tot 01-12-2014
Ray Lucieer	1 ^{ste} termijn tot 07-12-2012
Eric de Zeeuw	1 ^{ste} termijn tot 29-11-2013
Menno Pistorius	1 ^{ste} termijn tot 14-03-2014

Hoofdfuncties van de leden:

Ans Cuijpers	Associate partner de Galan Groep, adviseur HR en organisatieverandering
Huub Jansen	Directeur Landelijke Vereniging van Wereldwinkels
Ray Lucieer	Directeur Service Organisatie Scholengroep OMB
Eric de Zeeuw	Manager Plan Morgen, hulpverleningsorganisatie
Menno Pistorius	Adjunct instituutsdirecteur Paramedische Studies aan de Hogeschool Arnhem – Nijmegen (HAN)

Bezoldiging

De voorzitter en de overige leden van de Raad ontvangen geen bezoldiging. Zij ontvingen geen persoonlijke leningen of garanties.

Werkgeverschap.

Twee leden van de raad hebben conform de procedure *voortgangsgesprek bestuurder* samen met een van de rectoren het voortgangsgesprek met de bestuurder gevoerd op 16 februari 2011.

Jaarrekening en begroting

De Raad van Toezicht heeft kennisgenomen van het door de bestuurder opgestelde jaarverslag en de jaarrekening over 2010 en het goedgekeurd. De Raad heeft ook kennisgenomen van de aanbevelingen van de accountant en deze samen met de bestuurder besproken en afgesproken dat de aanbevelingen zullen worden opgevolgd.

Het voorstel van de bestuurder om de begroting voor het jaar 2012 vast te stellen is door de Raad van Toezicht goedgekeurd.

Waardering

De Raad spreekt zijn waardering uit voor de in 2011 getoonde inzet van de bestuurder en de medewerkers van alle vestigingen.

21 mei 2012

Raad van Toezicht

Bijlage 5: Opbrengstenkaarten inspectie 2012

De opbrengstenkaarten 2012 zijn gebaseerd op de resultaten van 2011.

Bron: www.onderwijsinspectie.nl